

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

25 päivänä maaliskuuta 2021 *

[Teksti oikaistu 3.9.2021 annetulla määräyksellä]

Muutoksenhaku – Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Lääkkeet –
Sitalopraamia vaikuttavana aineena sisältävien masennuslääkkeiden markkinat –
Menetelmäpatentteihin liittyvien riitojen sovittelusta kyseisten patenttien haltijana olevan
lääkkeiden alkuperäisvalmistajan ja rinnakkaislääkkeiden valmistajien välillä tehdyt sopimukset –
SEUT 101 artikla – Potentiaalinen kilpailu – Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus –
Luokittelu – Sakon määrän laskenta – Puolustautumisoikeudet –
Menettelyn kohtuullinen kesto – Asiakirjojen kadottaminen ajan kulumisen vuoksi –
Yleinen huolellisuusvelvoite – Asetus (EY) N:o 1/2003 – 23 artiklan 2 kohdan toinen alakohta –
Sakon enimmäismäärä – Euroopan komission päätöksen tekemistä edeltäneen tilikauden
huomioon ottaminen – Viimeisin normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi

Asiassa C-611/16 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta
valituksesta, joka on pantu vireille 25.11.2016,

Xellia Pharmaceuticals ApS, kotipaikka Kööpenhamina (Tanska),

Alpharma LLC, aiemmin Zoetis Products LLC, kotipaikka Parsippany, New Jersey (Yhdysvallat),

edustajanaan D. W. Hull, solicitor,

valittajina,

ja jossa muina osapuolina ovat

[Oikaistuna 3.9.2021 annetulla määräyksellä]

Euroopan komissio, asiamiehinä F. Castilla Contreras, T. Vecchi, B. Mongin ja C. Vollrath,
avustajanaan B. Rayment, barrister,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

jota tukee

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehinään aluksi D. Guðmundsdóttir, Z. Lavery ja D. Robertson, avustajanaan J. Holmes, QC, asiamiehenään sittemmin D. Guðmundsdóttir, avustajanaan J. Holmes, QC,

väliintulijana muutoksenhakuasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras sekä tuomarit D. Šváby (esittelevä tuomari), S. Rodin, K. Jürimäe ja P. G. Xuereb,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaajat: yksikön päällikkö M. Aleksejev ja hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.1.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Xellia Pharmaceuticals ApS ja Alpharma LLC vaativat valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 8.9.2016 antaman tuomion Xellia Pharmaceuticals ja Alpharma v. komissio (T-471/13, ei julkaistu, jäljempänä valituksenalainen tuomio, EU:T:2016:460), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi niiden kanteen, jossa vaadittiin yhtäältä [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT/39226 – Lundbeck) 19.6.2013 annetun Euroopan komission päätöksen C(2013) 3803 final (jäljempänä riidanalainen päätös) osittaista kumoamista ja toisaalta kyseisellä päätöksellä niille määrätyn sakon määrän alentamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus (EY) N:o 1/2003

- 2 [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 17 artiklan, jonka otsikko on ”Talouden alojen ja sopimustyyppien tutkinta”, 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltioiden välisen kaupan kehitys, hintojen joustamattomuus tai muut olosuhteet antavat aiheutta epäillä, että kilpailu [sisä]markkinoilla voi kyseisellä alalla olla rajoittunutta tai vääristynyttä, komissio voi toteuttaa jotakin tiettyä talouden alaa tai tiettyä sopimustyyppiä eri aloilla koskevan tutkintansa. Komissio voi tutkinnan yhteydessä pyytää asianomaisilta yrityksiltä tai yritysten yhteenliittymiltä tietoja, jotka ovat tarpeen [SEUT 101 ja SEUT 102] soveltamiseksi, sekä tehdä tarkastuksia, joita tämä edellyttää.”

3 Kyseisen asetuksen 21 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 1 kohdan mukaisesti tehtyä päätöstä ei voida panna täytäntöön ennen kuin kyseisen jäsenvaltion kansalliselta oikeusviranomaiselta on saatu ennakolta lupa. Kansallinen oikeusviranomainen tarkistaa, että komission päätös on pätevä ja että pakkokeinot eivät ole mielivaltaisia eivätkä liiallisia ottaen huomioon erityisesti epäillyn rikkomisen vakavuuden, etsittyjen todisteiden tärkeyden, asianomaisen yrityksen osallisuuden sekä sen, että on kohtuullisen todennäköistä, että tarkastuksen kohdetta koskevia kirjanpito- ja liikeasiakirjoja säilytetään tiloissa, joihin lupaa pyydetään. Kansallinen oikeusviranomainen voi pyytää komissiolta joko suoraan tai jäsenvaltion kilpailuviranomaisen kautta yksityiskohtaista selvitystä seikoista, joita tarvitaan, jotta se voi tarkistaa pakkokeinojen oikeasuhteisuuden.

Kansallinen oikeusviranomainen ei kuitenkaan voi saattaa kyseenalaiseksi tarkastuksen tarpeellisuutta eikä vaatia, että sille toimitettaisiin komission asiakirja-aineistossa olevia tietoja. Komission päätöksen laillisuutta valvoo ainoastaan [unionin] tuomioistuin.”

4 Kyseisen asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat [SEUT 101 tai SEUT 102] artiklan määräyksiä; tai

--

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

--”

Sakkojen laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat

5 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä sakkojen laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat) 19–22 ja 37 kohdassa todetaan seuraavaa:

19. Sakon perusmäärä lasketaan osuutena myyntiarvosta, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella ja kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina rikkominen tapahtui.

20. Kunkin rikkomistyyppin vakavuus arvioidaan tapauskohtaisesti kaikkien tapauksessa merkityksellisten seikkojen perusteella.

21. Sakon perusmäärässä huomioon otettava osuus myyntiarvosta on yleensä enintään 30 prosenttia.

22. Päättyessään, olisiko tietyssä tapauksessa otettava huomioon asteikon ala- vai yläpään sijoittuva osuus myyntiarvosta, komissio ottaa huomioon tiettyjä tekijöitä, kuten rikkomisen luonne, kaikkien osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus ja se, onko rikkominen toteutunut käytännössä.

--

37. Vaikka näissä suuntaviivoissa esitellään yleiset sakon laskentamenetelmät, erityistapauksissa voi olla kuhunkin asiaan liittyvien erityispiirteiden vuoksi tai pelotevaikutuksen aikaansaamiseksi perusteltua, että komissio poikkeaa näistä menetelmistä tai 21 kohdassa vahvistetuistaraja-arvoista.”

Lääkealan toimialakohtaisen tutkinnan aloittamisesta 15.1.2008 tehty päätös

6 Lääkealan toimialakohtaisen tutkinnan aloittamisesta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklan nojalla 15.1.2008 tehdyn komission päätöksen (asia COMP/D2/39.514) (jäljempänä lääkealan toimialakohtaisen tutkinnan aloittamisesta 15.1.2008 tehty päätös) johdanto-osan kolmannessa, neljännessä, viidennessä ja kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Tietyt innovatiivisten lääkkeiden ja rinnakkaislääkkeiden aiheuttamaan kilpailuun yleisesti liittyvät seikat antavat aiheen ajatella, että lääkealan kilpailu Euroopassa saattaa olla rajoittunutta tai vääristynyttä; tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi innovaatioiden väheneminen, kun otetaan huomioon markkinoille tulevien uusien lääkkeiden määrä, sekä rinnakkaislääkkeiden toimittajien myöhäiset markkinoille tulot.

(4) Tietyt seikat osoittavat, että on olemassa lääkkeiden toimittajien sellaisia kaupallisia käytäntöjä, mukaan lukien erityisesti patenttien hankkiminen tai niiden käyttäminen, joilla ei suojata innovaatioita vaan joilla saatetaan estää innovatiivisista lääkkeistä ja/tai rinnakkaislääkkeistä peräisin oleva kilpailu; oikeudenkäyntejä, jotka voivat merkitä väärinkäyttöä, sekä sopimuksia, joilla saatetaan toteuttaa salaista yhteistyötä.

(5) Nämä käytännöt voivat johtaa kilpailun vääristymiseen, kun niillä suojataan olemassa olevien lääkkeiden tarjoajia perusteettomasti kilpailulta, joka on peräisin innovatiivisista lääkkeistä tai rinnakkaislääkkeistä, esimerkiksi sen vuoksi, että patenttisuoja tosiasiallisesti laajenee yksipuolisen toiminnan tai sopimusten seurauksena. Tällaiset käytännöt voivat rajoittaa kuluttajien valinnanvaraa, vähentää taloudellisia kannustimia investoida uusien tuotteiden tutkimukseen ja kehittämiseen sekä vahingoittaa julkisen ja yksityisen terveydenhoitoalan budjetteja.

--

(8) Mikäli lääkealan toimialakohtaisessa tutkinnassa ilmenisi, että mahdollisesti on olemassa kilpailua rajoittavia sopimuksia tai menettelytapoja taikka määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, komissio tai tarvittaessa kansalliset kilpailuviranomaiset voivat harkita asianmukaisten toimenpiteiden toteuttamista kilpailun palauttamiseksi alalla erityisesti aloittamalla yksittäisiin yksiköihin kohdistuvia tutkintoja, jotka voivat johtaa päätösten antamiseen [SEUT 101] ja/tai [SEUT 102] artiklan nojalla.”

Asian käsittelyn aiemmat vaiheet

7 Nyt käsiteltävä valitus on yksi kuudesta liitännäisestä valituksesta, jotka on tehty riidanalaisesta päätöksestä nostetun kumoamiskanteen seurauksena annetusta unionin yleisen tuomioistuimen kuudesta tuomiosta ja joita ovat nyt käsiteltävän valituksen lisäksi asiassa C-586/16 P (Sun

Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio) tehty valitus 8.9.2016 annetusta tuomiosta Sun Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio (T-460/13, ei julkaistu, EU:T:2016:453), asiassa C-588/16 P (Generics (UK) v. komissio) tehty valitus 8.9.2016 annetusta tuomiosta Generics (UK) v. komissio (T-469/13, ei julkaistu, EU:T:2016:454), asiassa C-591/16 P (Lundbeck v. komissio) tehty valitus 8.9.2016 annetusta tuomiosta Lundbeck v. komissio (T-472/13, EU:T:2016:449), asiassa C-601/16 P (Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio) tehty valitus 8.9.2016 annetusta tuomiosta Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio (T-467/13, ei julkaistu, EU:T:2016:450) sekä asiassa C-614/16 P (Merck v. komissio) tehty valitus 8.9.2016 annetusta tuomiosta Merck v. komissio (T-470/13, ei julkaistu, EU:T:2016:452).

8 Asian tausta on esitetty valituksenalaisen tuomion 1–38 kohdassa seuraavasti:

”Nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat yhtiöt

- 1 H. Lundbeck A/S (jäljempänä Lundbeck) on Tanskan lainsäädännön mukaan perustettu yhtiö, jolla on määräysvalta konsernissa, joka on erikoistunut keskushermostojärjestelmän sairauksien ja muun muassa masennuksen hoitoon käytettävien lääkevalmisteiden tutkimukseen, tuotekehitykseen, tuotantoon, markkinointiin, myyntiin ja jakeluun.
- 2 Lundbeck on alkuperäisvalmistaja eli yritys, joka keskittyy toiminnassaan uusien lääkkeiden tutkimiseen ja niiden markkinoille saattamiseen.
- 3 Alpharma Inc. oli Amerikan Yhdysvaltojen lainsäädännön mukaan perustettu yhtiö, joka toimi lääkealalla maailmanlaajuisesti erityisesti rinnakkaislääkkeiden alalla. Norjan lainsäädännön mukaan perustettu yhtiö A.L. Industrier AS omisti sen joulukuuhun 2008 saakka. Tämän jälkeen sen osti eräs Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimiva lääkeyhtiö, jonka puolestaan osti eräs Yhdysvalloissa toiminut lääkeyhtiö. Alpharma Inc:stä tuli näiden uudelleenjärjestelyjen yhteydessä huhtikuussa 2010 ensin Alpharma LLC ja sittemmin 15.4.2013 Zoetis Products LLC (jäljempänä Zoetis) ja lopuksi 6.7.2015 uudelleen Alpharma LLC.
- 4 Alpharma Inc:n määräysvallassa oli kokonaan Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Alpharma ApS, jolla oli useita tytäryhtiöitä Euroopan talousalueella (ETA) (jäljempänä yhdessä Alpharma-konserni). Alpharma ApS:stä tuli 31.3.2008 useiden uudelleenjärjestelyjen seurauksena Axellia Pharmaceuticals ApS, jonka nimeksi muutettiin vuonna 2010 Xellia Pharmaceuticals ApS – –.

Merkitseellinen tuote ja sitä koskevat patentit

- 5 Käsiteltävässä asiassa merkitseellinen tuote on masennuslääke, joka sisältää sitalopraami-nimistä lääkkeiden vaikuttavaa ainetta (jäljempänä LVA).
- 6 Lundbeck jätti sitalopraami-LVA:ta sekä kahta tämän LVA:n valmistuksessa käytettyä menetelmää eli alkylointi- ja syanointimenetelmää koskeneet patenttihakemukset Tanskassa vuonna 1977. Tämän LVA:n ja nämä menetelmät – – kattavat patentit myönnettiin Tanskassa ja useissa muissa Länsi-Euroopan maissa vuosien 1977 ja 1985 välisenä aikana.

- 7 Kyseisten patenttien ja soveltuvin osin lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta 18.6.1992 annetun asetuksen (ETY) N:o 1768/92 (EUVL 1992, L 182, s. 1) mukaisten lisäsuojatodistusten antama suoja päättyi ETA-alueen osalta vuosien 1994 (Saksassa) ja 2003 (Itävallassa) välisenä aikana. Yhdistyneessä kuningaskunnassa kyseisten patenttien voimassaoloaika päättyi tammikuussa 2002.
- 8 Ajan myötä Lundbeck kehitti sitalopraamin tuottamiseksi muita, entistä tehokkaampia menetelmiä ja haki ja usein sai niille patenteja monissa ETA-alueen maissa ja patenttiyhteistyösopimuksen nojalla Maailman henkisen omaisuuden järjestöltä (WIPO) sekä Euroopan patenttivirastolta (EPO).
- 9 Ensinnäkin Lundbeck jätti 13.3.2000 Tanskan viranomaisille sellaista sitalopraamin tuotantomenetelmää koskevan patenttihakemuksen, johon sisältyi käytettyjen suolojen puhdistaminen kiteyttämällä. Vastaavat hakemukset jätettiin muissa ETA-alueen maissa sekä WIPO:ssa ja EPO:ssa. Lundbeck sai kiteyttämismenetelmää suojaavat patentit (jäljempänä kiteyttämispatentit) useissa jäsenvaltioissa vuoden 2002 alkupuoliskolla, erityisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa 30.1.2002 ja Tanskassa 11.2.2002. EPO myönsi kiteyttämispatentin 4.9.2002. Lisäksi Lundbeck oli saanut tätä menetelmää koskevan hyödyllisyysmallin eli kuuden vuoden pituisen patentin, joka myönnetään ilman ennakkotutkimusta, Alankomaissa jo 6.11.2000.
- 10 Toiseksi Lundbeck jätti Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisille 12.3.2001 patenttihakemuksen sitalopraamin tuotantomenetelmästä, johon sisältyi käytettyjen suolojen puhdistaminen kalvoon tislaamalla. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset myönsivät Lundbeckille tätä tislausmenetelmää koskevan patentin 3.10.2001 (jäljempänä kalvoontislauspatentti). Tämä patentti kuitenkin kumottiin 23.6.2004, koska sen ei katsottu olevan uusi Lundbeckin erääseen toiseen patenttiin verrattuna.
- 11 Lundbeck aikoi tuoda markkinoille vuoden 2002 puolivälissä tai vuoden 2003 alussa uuden masennuslääkkeen eli Cipralenin, joka perustui essitalopraamista (tai S-sitalopraamista) koostuvaan LVA:han. Tämä uusi lääke oli suunnattu samoille potilaille, joita voitiin hoitaa sitalopraami-LVA:han perustuvalla Lundbeckin patentoidulla Cipramil-lääkkeellä. Essitalopraami-LVA:ta oli suojattu vähintään vuoteen 2012 saakka voimassa olleilla patenteilla.

Lundbeckin Alpharma-konsernin kanssa tekemä sopimus ja muut asiayhteyteen liittyvät seikat

- 12 Lundbeck teki vuonna 2002 kuusi sitalopraamia koskenutta sopimusta (jäljempänä kyseessä olevat sopimukset) joidenkin rinnakkaislääkkeitä tuottavien tai myyvien yritysten kanssa (jäljempänä rinnakkaislääkkeiden valmistajat), joiden joukossa oli Alpharma-konserni.
- 13 Lundbeckin ja Alpharma ApS:n välillä tehtiin 22.2.2002 nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellinen sopimus (jäljempänä riidanalainen sopimus) ajanjaksolle, joka alkoi 22.2.2002 ja päättyi 30.6.2003 (jäljempänä merkityksellinen ajanjakso).
- 14 Alpharma-konserni oli ostanut ennen tämän sopimuksen tekemistä tammikuussa 2002 Alfred E. Tiefenbacher GmbH & Co. -yhtiöltä (jäljempänä Tiefenbacher) intialaisen Cipla-yhtiön tuottamasta LVA:sta valmistettua geneeristä sitalopraamia sisältävän tablettierän ja tilannut sitä lisää.

15 Riidanalaisen sopimuksen johdanto-osasta (jäljempänä johdanto) on todettava muun muassa seuraavaa:

- Johdannon ensimmäisessä kappaleessa muistutetaan, että 'Lundbeckillä on immateriaalioikeuksia, joihin sisältyy erityisesti 'Sitalopraami'-LVA:n [(isolla S-kirjaimella kirjoitettuna kautta koko sopimustekstin)] valmistusta – – koskevat patentit ja joihin kuuluvat tämän sopimuksen liitteessä A luetellut patentit' – –
- Sen toisessa kappaleessa todetaan, että Lundbeck tuottaa ja myy 'Sitalopraamia sisältäviä lääkevalmisteita kaikissa jäsenvaltioissa sekä Norjassa ja Sveitsissä ja että nämä maat määrittellään yhdessä 'Alueeksi'.
- Sen kolmannessa ja neljännessä kappaleessa mainitaan, että Alpharma-konserni on tuottanut tai ostanut 'Sitalopraamia' sisältäviä lääkevalmisteita 'Alueella' ilman Lundbeckin lupaa.
- Sen viidennessä ja kuudennessa kappaleessa todetaan, että Lundbeck on toimittanut Alpharma-konsernin tuotteita laboratoriokokeisiin, joiden tulosten perusteella Lundbeckillä on painavia syitä uskoa, että näiden tuotteiden tuottamiseen käytetyillä menetelmillä loukattiin sen immateriaalioikeuksia.
- Sen seitsemännessä kappaleessa muistutetaan, että Lundbeck nosti Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimessa kanteen (jäljempänä patentinloukkauksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa nostettu kanne) 31.1.2002 saadakseen määräyksen, jolla 'Alpharma-konsernia kielletään myymästä Sitalopraamia sisältäviä tuotteita Lundbeckin immateriaalioikeuksien loukkaamisen vuoksi'.
- Sen kahdeksannessa kappaleessa todetaan, että Alpharma-konserni myöntää Lundbeckin huomautusten pitävän paikkansa ja että se sitoutuu olemaan tuomatta markkinoille 'tällaisia tuotteita'.
- Sen yhdeksännessä ja kymmenennessä kappaleessa täsmennetään, että Lundbeck
 - 'sopii maksavansa Alpharma-konsernille korvauksen välttääkseen kalliin ja aikaa vievän patenttioikeudenkäynnin', jonka lopputulosta ei voida ehdottomalla varmuudella ennakoida
 - 'sopii oikeusriidan ratkaisemiseksi ostavansa Alpharma-konsernilta koko sen Sitalopraamia sisältävien tuotteiden varaston ja maksavansa sille näistä tuotteista korvauksen'.

16 Riidanalaisen sopimuksen varsinaisesta sopimusosasta on syytä todeta erityisesti seuraavaa:

- Riidanalaisen sopimuksen 1.1 kohdassa määrätään, että Alpharma-konserni, johon kuuluvat sen tytäryhtiöt, 'peruuttaa Sitalopraamia sisältävien lääkevalmisteiden maahantuonnin, tuotannon tai myynnin, lopettaa sen ja luopuu siitä merkityksellisenä ajanjaksona Alueella' ja että Lundbeck vetää pois patentinloukkauksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa nostetun kanteen.

- Samassa kohdassa täsmennetään, ettei sitä sovelleta 'essitalopraamia sisältäviin tuotteisiin'.
 - Sen 1.2 kohdassa määrätään, että 'jos riidanalaisen sopimuksen 1.1 kohdan mukaista velvoitetta rikotaan tai jos Lundbeck sitä pyytää, Alpharma-konserni suostuu vapaaehtoisesti minkä tahansa toimivaltaisen tuomioistuimen antamaan väliaikaiseen kieltomääräykseen missä tahansa 'Alueen' maassa' ja että Lundbeck voi saada tällaisen kieltomääräyksen asettamatta vakuutta.
 - Sen 1.3 kohdassa täsmennetään, että Lundbeck maksaa Alpharma-konsernille tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden noudattamisesta sekä välttääkseen oikeudenkäyntikulut ja oikeudenkäynnin keston 12 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin (USD) korvauksen, josta 11 miljoonaa USD maksetaan 'Sitalopraamia' sisältävistä Alpharma-konsernin tuotteista kolmessa 31.3.2002, 31.12.2002 ja 30.6.2003 suoritettavassa 4 miljoonan USD:n tasaerässä.
 - Sen 2.2 kohdassa määrätään, että Alpharma-konserni luovuttaa Lundbeckille viimeistään 31.3.2002 koko kyseisenä ajankohtana omistamansa 'Sitalopraamia' sisältävien tuotteiden varaston eli jo riidanalaisen sopimuksen tekemisajankohtana hallussaan olleet 9,4 miljoonaa tablettia sekä tilaamansa 16 miljoonaa tablettia.
- 17 Riidanalaisen sopimuksen liitteeseen A sisältyy luettelo Lundbeckin ennen kyseisen sopimuksen allekirjoittamista jättämistä 28:sta immateriaalioikeuksia koskeneesta hakemuksesta, joista yhdeksän käsittely oli sinä ajankohtana saatu jo päätökseen. Nämä immateriaalioikeuden liittyivät kiteyttämisen- ja kalvoontislaamispatenteissa tarkoitettuihin sitalopraami-LVA:n tuotantomenetelmiin.
- 18 On syytä lisäksi täsmentää Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen antaneen 2.5.2002 patentinloukkauksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa nostetun kanteen käsittelyn lykkäämistä koskeneen suostumukseen perustuvan määräyksen sillä perusteella, että Lundbeck ja Alpharma-konserni olivat tehneet sopimuksen, jonka mukaan Alpharma-konserni 'peruuttaa jäsenvaltioissa, Norjassa ja Sveitsissä ('Merkitykselliset alueet') sellaisten lääkevalmisteiden maahantuonnin, tuotannon tai myynnin, lopettaa ne ja luopuu niistä, jotka sisältävät sellaisilla menetelmillä valmistettua sitalopraamia, joihin on saatu yksinoikeus Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten myöntämässä kiteyttämisen- ja kalvoontislaamispatenteissa tai muissa vastaavissa patenteissa, jotka on saatu tai joita on haettu 30.6.2003 mennessä Merkityksellisillä alueilla' – –.

Komission toimenpiteet lääkealalla ja hallinnollinen menettely

- 19 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (Tanskan kilpailu- ja kuluttajavirasto, jäljempänä KFST) ilmoitti lokakuussa 2003 komissiolle kyseessä olevista sopimuksista.
- 20 Koska suurin osa sopimuksista koski koko ETA-aluetta tai joka tapauksessa muita jäsenvaltioita kuin Tanskan kuningaskuntaa, sovittiin, että komissio tutkii niiden yhteensopivuuden kilpailulainsäädännön kanssa eikä KFST jatka tämän kysymyksen tarkastelua.

- 21 Komissio teki vuosien 2003 ja 2006 välisenä aikana asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 4 kohdan nojalla tarkastuksia Lundbeckissä ja joissakin muissa lääkealalla toimivissa yrityksissä. Komissio lähetti Lundbeckille ja eräälle muulle yhtiölle myös kyseisen asetuksen 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tietopyyntöjä.
- 22 Komissio teki 15.1.2008 päätöksen lääkealan toimialakohtaisen tutkinnan aloittamisesta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklan perusteella (asia COMP/D2/39514). Tämän päätöksen ainoassa artiklassa täsmennettiin, että toteutettava tutkinta koskisi ihmisille tarkoitettujen innovatiivisten lääkkeiden ja rinnakkaislääkkeiden markkinoille saattamista.
- 23 Komissio julkaisi 8.7.2009 tiedonannon, joka koski sen lääkealalla toteuttaman tutkinnan loppuraportista tehtyä yhteenvetoa. Tähän tiedonantoon sisältyi komission työasiakirjan muodossa 'teknisenä liitteenä' vain englanniksi saatavilla oleva kyseisen loppuraportin lyhentämätön versio.
- 24 Komissio aloitti 7.1.2010 Lundbeckiä koskevan menettelyn.
- 25 Komissio lähetti tietopyyntöjä Lundbeckille ja kyseessä olevien sopimusten sopimuspuolina oleville muille yhtiöille, joiden joukossa on Alpharma-konserni, vuonna 2010 ja vuoden 2011 alkupuoliskolla.
- 26 Komissio aloitti menettelyn kyseessä olevien sopimusten sopimuspuolina olevia yhtiöitä ja erityisesti rinnakkaislääkkeiden valmistajia vastaan 24.6.2012 ja lähetti niille ja Lundbeckille väitetiedoksiannon.

--

- 30 Komissio teki -- 19.6.2013 riidanalaisen päätöksen.

Riidanalainen päätös

- 31 Komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että riidanalainen sopimus, samoin kuin muutkin kyseessä olevat sopimukset, oli SEUT 101 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L1, s. 3) 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, johon olivat syyllistyneet Lundbeck sekä Alpharma ApS, Alpharma Inc. ja A.L. Industrier (riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 3 kohta).
- 32 Kuten riidanalaisen päätöksen 1087 perustelukappaleeseen sisältyvästä yhteenvedosta ilmenee, komissio perusti kantansa erityisesti seuraaviin seikkoihin:
- Lundbeck ja Alpharma-konserni olivat riidanalaisen sopimuksen tekemisajankohtana ainakin potentiaalisia kilpailijoita useissa ETA-alueen maissa.
 - Lundbeck toteutti tämän sopimuksen nojalla Alpharma-konsernille merkittävän varojen siirron.
 - Tämä varojen siirto liittyi siihen, että Alpharma-konserni hyväksyi mainittuun sopimukseen sisältyneet markkinoille tuloaan koskeneet rajoitukset ja erityisesti Alpharma-konsernin sitoumuksen olla myymättä mitään geneeristä sitalopraamia ETA-alueella asiassa merkityksellisenä aikana.

- Tämä varojen siirto vastasi asiallisesti voittoa, jonka Alpharma-konserni olisi voinut saada, jos se olisi tullut onnistuneesti markkinoille.
 - Lundbeck ei olisi voinut saada tällaisia rajoituksia aikaan vetoamalla kiteyttämispatenttiinsa tai kalvoontislauspatenttiinsa (jäljempänä Lundbeckin uudet menetelmäpatentit), sillä Alpharma-konsernia riidanalaisen sopimuksen perusteella sitovilla velvoitteilla ylitettiin menetelmäpatentin haltijalle myönnetty oikeudet.
 - Riidanalaisessa sopimuksessa ei määrätty siitä, että Lundbeck olisi sitoutunut pidättäytymään patentinloukkauskanteiden nostamisesta Alpharma-konsernia vastaan, jos viimeksi mainittu olisi tuonut geneeristä sitalopraamia markkinoille riidanalaisen sopimuksen päättymisen jälkeen.
- 33 Komissio määräsi myös sakkoja kaikille kyseessä olevien sopimusten sopimuspuolille. Tässä yhteydessä se sovelsi sakkojen laskennasta annettuja vuoden 2006 suuntaviivoja. Vaikka komissio sovelsi Lundbeckin osalta näissä suuntaviivoissa kuvattua yleistä menetelmää, joka perustuu tämän yrityksen toteuttaman kyseisen tuotteen myynnin arvoon (riidanalaisen päätöksen 1316–1358 perustelukappale), kyseisten sopimusten muiden sopimuspuolten eli rinnakkaislääkkeiden valmistajien osalta se käytti sitä vastoin suuntaviivojen 37 kohdan mukaista mahdollisuutta olla soveltamatta tätä menetelmää, kun se otti huomioon käsiteltävän asian erityispiirteet näiden sopimuspuolten osalta (riidanalaisen päätöksen 1359 perustelukappale).
- 34 Komissio katsoi kyseisten sopimusten muiden sopimuspuolten kuin Lundbeckin osalta, joiden joukossa on Alpharma-konserni, että sakkojen perusmäärän määrittämiseksi ja sen varmistamiseksi, että niiden pelotevaikutus oli riittävä, oli syytä ottaa huomioon Lundbeckin kyseessä olevien sopimusten nojalla niille siirtämien määrien arvo, ja näin oli toimittava tekemättä rikkomisten välillä eroa niiden luonteen tai maantieteellisen ulottuvuuden taikka kyseisten yritysten markkinaosuuksien perusteella, ja näitä tekijöitä käsiteltiin riidanalaisessa päätöksessä vain tyhjentävyyden vuoksi (riidanalaisen päätöksen 1361 perustelukappale).
- 35 Alpharma-konsernin osalta komissio katsoi, että Lundbeckin sille maksamat määrät olivat 11,1 miljoonaa USD, joka vastasi 11,7:ää miljoonaa euroa vuoden 2002 keskimääräisen vaihtokurssin mukaan. Tämä määrä muodostui yhtäältä 10,1 miljoonasta USD:sta, joka maksettiin Alpharma-konsernin sitalopraamivaraston ostosta, kun otetaan huomioon 900 000 USD:n alennus, jota sovelletaan Lundbeckin 31.12.2002 maksamaan erään (ks. valituksenalaisen tuomion 16 kohdan neljäs luetelmakohta) sillä perusteella, että saatujen tablettien määrä oli pienempi kuin sovittu määrä, ja toisaalta 1 miljoonasta USD:sta, joka maksettiin riidanalaisen sopimuksen tekemisellä vältettyjen oikeudenkäyntikulujen vuoksi (riidanalaisen päätöksen 545, 547, 1071 ja 1374 perustelukappale ja alaviite nro 1867).
- 36 Komissio alensi riidanalaisen päätöksen kaikille adressaateille määrättyjä sakkoja kuitenkin 10 prosentilla tutkinnan kokonaiskeston huomioon ottamiseksi (riidanalaisen päätöksen 1349 ja 1380 perustelukappale).
- 37 Lopuksi komissio sovelsi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa, jonka mukaan kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta, erikseen Xellia Pharmaceuticsiin, Zoetisiin ja A.L. Industrieriin, koska kyseiset yhtiöt eivät enää kuuluneet samaan yritykseen riidanalaisen päätöksen antamishetkellä (riidanalaisen päätöksen 1384

perustelukappale). A.L. Industrierin osalta komissio otti huomioon vuonna 2011 toteutuneen liikevaihdon eikä vuoden 2012 liikevaihtoa, koska se katsoi, etteivät vuoden 2012 tiedot koskeneet vuotta, jona harjoitettiin normaalia taloudellista toimintaa (riidanalaisen päätöksen 1386 ja 1387 perustelukappale).

38 Näiden seikkojen perusteella komissio määräsi 10 530 000 euron suuruisen sakon yhteisvastuullisesti maksettavaksi Xellia Pharmaceuticalsille ja Zoetisille, kun taas A.L. Industrierin yhteisvastuu rajoitettiin 43 296 euroon (riidanalaisen päätöksen 1396 perustelukappale ja 2 artiklan 3 kohta).”

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 9 Xellia Pharmaceuticals (jäljempänä Xellia) ja Zoetis, josta on tullut Alpharma LCC, nostivat unionin yleiseen tuomioistuimeen 28.8.2013 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi osittain ja komission niille määräämän sakon määrän alentamiseksi.
- 10 Xellia ja Zoetis esittivät kanteensa tueksi kahdeksan kanneperustetta, joista ensimmäinen koski ilmeistä arviointivirhettä siltä osin kuin kyse oli siitä, miten komissio tulkitsee riidanalaisen sopimuksen ulottuvuutta, toinen oikeudellista virhettä ja arviointivirhettä siltä osin kuin Alpharma-konserni luokiteltiin Lundbeckin potentiaaliseksi kilpailijaksi, kolmas ilmeistä arviointivirhettä siltä osin kuin riidanalainen sopimus luokiteltiin ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi”, neljäs oikeudellista virhettä tällaisen rajoituksen olemassaoloa koskevan toteamuksen osalta, vaikka tämän sopimuksen ulottuvuus ilmentää Lundbeckin uusiin menetelmäpatentteihin sisältyvää poissulkemisvaltaa, viides puolustautumisoikeuksien loukkaamista, kuudes syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista sen vuoksi, että Zoetis on riidanalaisen päätöksen adressaatti, seitsemäs niille määrätyn sakon määrän laskentaan vaikuttavia virheitä ja kahdeksas ilmeistä arviointivirhettä siltä osin kuin kyse on sakon määrän sen osan enimmäismäärästä, josta A.L. Industrier on yhteisvastuussa.
- 11 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan valituksenalaisella tuomiolla.

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

- 12 Xellia ja Alpharma LLC(jäljempänä valittajat) tekivät nyt käsiteltävän valituksen unionin tuomioistuimen kirjaamoon 25.11.2016 jättämälläan valituskirjelmällä.
- 13 Yhdistynyt kuningaskunta pyysi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 28.7.2017 toimittamallaan kirjelmällä saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia tässä asiassa sekä tämän tuomion 7 kohdassa mainituissa asioissa C-586/16 P (Sun Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio), C-588/16 P (Generics (UK) v. komissio), C-601/16 P (Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio) ja C-614/16 P (Merck v. komissio). Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi nämä pyynnöt 25.10.2017 antamallaan määräyksellä Sun Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio (C-586/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:831), 25.10.2017 antamallaan määräyksellä Generics (UK) v. komissio (C-588/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:829), 25.10.2017 antamallaan määräyksellä Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio (C-601/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:826), 25.10.2017 antamallaan määräyksellä Xellia Pharmaceuticals ja Alpharma v. komissio (C-611/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:825) ja 25.10.2017 antamallaan määräyksellä Merck v. komissio (C-614/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:828). Asiassa otetaan

kuitenkin huomioon erityisesti unionin tuomioistuimen presidentin 5.7.2017 antama määräys Lundbeck v. komissio (C-591/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:532), minkä vuoksi kaikissa mainituissa asioissa riidanalaisen päätöksen luottamuksellista versiota on komission pyynnöstä päätetty käsitellä luottamuksellisesti Yhdistyneeseen kuningaskuntaan nähden, ja kyseiselle jäsenvaltiolle on annettu tiedoksi yksinomaan kyseisen päätöksen versio, josta luottamukselliset tiedot on poistettu.

- 14 Unionin tuomioistuin päätti 27.11.2018, että nyt käsiteltävä asia annettaisiin neljännen jaoston ratkaistavaksi sen jälkeen, kun nyt käsiteltävässä asiassa on järjestetty asioiden C-586/16 P (Sun Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio), C-588/16 P (Generics (UK) v. komissio), C-591/16 P (Lundbeck v. komissio), C-601/16 P (Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio) ja C-614/16 P (Merck v. komissio) kanssa yhteinen istunto ja kun julkisasiamies on antanut ratkaisuehdotuksensa.
- 15 Unionin tuomioistuin toimitti 29.11.2018 unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 61 artiklan 2 kohdan nojalla nyt käsiteltävän asian asianosaisille joukon kirjallisia kysymyksiä, joihin pyydettiin vastaamaan istunnossa suullisesti, sekä suullisen käsittelyn alustavan suunnitelman, jossa täsmennettiin yksityiskohtaisesti sen kulku. Näiden asianosaisten huomautusten seurauksena niille toimitettiin 22.1.2019 lopullinen istuntosuunnitelma.
- 16 Tämän tuomion 14 kohdassa mainittujen asioiden kanssa yhteinen istunto pidettiin nyt käsiteltävässä asiassa 24.1.2019.
- 17 Julkisasiamies esitti työjärjestyksen 62 artiklan perusteella 6.2.2020 nyt käsiteltävän asian asianosaisille kirjallisen kysymyksen, johon pyydettiin antamaan kirjallinen vastaus ja jossa niitä pyydettiin ottamaan kantaa siihen, vaikuttaako 30.1.2020 annettu tuomio Generics (UK) ym. (C-307/18, EU:C:2020:52) mahdollisesti nyt käsiteltävässä asiassa esitettyihin valitusperusteisiin, jotka liittyvät potentiaalisen kilpailun olemassaoloon Lundbeckin ja rinnakkaislääkkeiden valmistajien välillä sekä Lundbeckin ja viimeksi mainittujen välisten sopimusten luonnehtimiseen ”tarkoitukseen perustuviksi kilpailunrajoituksiksi”. Vastaukset tähän kysymykseen saapuivat unionin tuomioistuimeen 6.3.2020.
- 18 Unionin tuomioistuin päätti 10.3.2020 antamallaan määräyksellä sen jälkeen, kun 30.1.2020 oli annettu tuomio Generics (UK) ym. (C-307/18, EU:C:2020:52), ratkaista nyt käsiteltävän asian ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta.

Asianosaisten vaatimukset unionin tuomioistuimessa

- 19 Valittajat vaativat valituksessaan, että unionin tuomioistuin
 - kumoaa valituksenalaisen tuomion kokonaan tai osittain
 - kumoaa riidanalaisen päätöksen kokonaan tai osittain
 - kumoaa niille määrätyn sakon tai alentaa sen määrää huomattavasti
 - toissijaisesti palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen sen ratkaisemiseksi unionin tuomioistuimen antaman tuomion mukaisesti ja

- velvoittaa komission korvaamaan muutoksenhakumenettelyssä ja unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 20 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin
- hylkää valituksen kokonaisuudessaan perusteettomana ja
 - velvoittaa valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 21 Yhdistynyt kuningaskunta vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen kokonaisuudessaan.

Valituksen tarkastelu

- 22 Valittajat esittävät valituksensa tueksi yhdeksän valitusperustetta.
- 23 Ensimmäinen valitusperuste koskee sitä, ettei Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja koskevaa pätevyysolettamaa otettu huomioon arvioitaessa Lundbeckin ja Alpharma-konsernin välisen potentiaalisen kilpailun olemassaoloa, ja toinen valitusperuste koskee todistustaakan kääntämistä ja sitä, että unionin yleinen tuomioistuin otti kyseisessä arvioinnissa huomioon seikkoja, jotka eivät sisällyneet riidanalaiseen päätökseen.
- 24 Kolmannen valitusperusteen mukaan riidanalainen sopimus on luokiteltu virheellisesti ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi”, ja neljännen valitusperusteen mukaan kysymystä siitä, onko komissio näyttänyt toteen väitteensä, jotka koskevat riidanalaisessa sopimuksessa Alpharma-konsernin osalta sovittujen rajoitusten ulottuvuutta, ei ole tutkittu.
- 25 Viides valitusperuste koskee ensinnäkin oikeudellista virhettä komission toteuttaman tutkinnan keston arvioinnissa ja valittajien puolustautumisoikeuksien loukkaamista, kuudes valitusperuste koskee Alpharma LLC:n syrjivää kohtelua, seitsemäs valitusperuste koskee oikeudellisen asiayhteyden epävarmuutta, minkä perusteella Alpharma-konsernille olisi pitänyt jättää määräämättä sakko, kahdeksas valitusperuste koskee sitä, että Alpharma-konsernille määrätyn sakon määrän määrittämisessä ei otettu huomioon rikkomisen vakavuutta, ja yhdeksäs valitusperuste koskee oikeudellista virhettä, jonka unionin yleinen tuomioistuin soveltaessaan virheellistä oikeudellista arviointiperustetta vahvistaakseen merkityksellisen tilikauden A.L. Industrierille määrättävän sakon enimmäismäärän määrittämiseksi.
- 26 Aluksi on tutkittava yhdessä ensimmäinen ja toinen valitusperuste, sitten myös yhdessä kolmas ja neljäs valitusperuste ja lopuksi peräkkäin viides, kuudes, seitsemäs, kahdeksas ja yhdeksäs valitusperuste.

Ensimmäinen ja toinen valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 27 Valittajat väittivät kumoamiskanteensa yhteydessä esittämässään toisessa kanneperusteessa, että komissio oli tehnyt useita oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä luokitellessaan Alpharma-konsernin Lundbeckin potentiaalisiksi kilpailijaksi.

28 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tämän kanneperusteen valituksenalaisen tuomion 49–156 kohdassa.

29 Unionin yleinen tuomioistuin esitti aluksi yhteenvedon riidanalaisessa päätöksessä tehdystä potentiaalista kilpailua koskevasta arvioinnista, ja tässä yhteydessä se totesi valituksenalaisen tuomion 51–58 kohdassa seuraavaa:

”51 Komissio tarkasteli riidanalaisen päätöksen 615–620 perustelukappaleessa lääkealan erityispiirteitä ja erotti toisistaan kaksi vaihetta, joiden aikana alalla voisi ilmetä potentiaalista kilpailua.

52 Ensimmäinen vaihe voi alkaa useita vuosia ennen LVA:ta koskevan patentin voimassaoloajan päättymistä, kun rinnakkaislääkkeiden valmistajat, jotka haluavat tuoda markkinoille rinnakkaisversion asianomaisesta lääkkeestä, alkavat kehittää toimivia menetelmiä, jotka johtavat säädettyjä vaatimuksia vastaavaan tuotteeseen. Toisessa vaiheessa rinnakkaislääkkeiden valmistajan on tosiasiallista markkinoille tuloa valmistellakseen saatava ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevasta yhteisön säännöistä 6.11.2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY (EUVL 2001, L 311, s. 67) tarkoitettu markkinoille saattamista koskeva lupa (ts. myyntilupa), hankittava tabletteja yhdeltä tai useammalta rinnakkaislääkkeiden valmistajalta tai valmistettava ne itse, löydettävä jakelijoita tai otettava käyttöön oma jakeluverkostonsa, eli sen on toteutettava eräitä ennakkotoimia, joita ilman markkinoille ei koskaan tulisi toimivaa kilpailua.

--

54 Näiden kahden potentiaalisen kilpailun vaiheen yhteydessä rinnakkaislääkkeiden valmistajat joutuvat usein pohtimaan patenttilainsäädäntöön ja immateriaalioikeuteen liittyviä kysymyksiä. Ne löytävät kuitenkin yleensä tavan välttää menetelmäpatenttien kaltaisten voimassa olevien patenttien loukkaaminen. Niillä on tältä osin useita vaihtoehtoja --

--

58 Erityisesti Lundbeckin ja Alpharma-konsernin välisen kilpailusuhteen tutkimisesta riidanalaisen sopimuksen tekemisajankohtana komissio totesi riidanalaisen päätöksen 1016– 1039 perustelukappaleessa muun muassa, että kyseinen konserni

– oli jo tehnyt Tiefenbacherin kanssa sopimuksen, jonka perusteella se saattoi ostaa intialaisten yhtiöiden, Ciplan tai Matrixin, tuottamaa geneeristä sitalopraamia ja käyttää Tiefenbacherin jo hallussa olleita markkinoille saattamista koskevia lupia

– oli saanut myyntiluvan jo Alankomaissa, Suomessa, Tanskassa ja Ruotsissa ja odotti saavansa sen myös Yhdistyneessä kuningaskunnassa aivan lähitulevaisuudessa

– sillä oli jo varastossa 9,4 miljoonaa geneeristä sitalopraamitablettia, jotka oli valmistettu Ciplan menetelmällä, ja se oli tilannut niitä 16 miljoonaa lisää

– oli julkaissut hinnaston Yhdistyneessä kuningaskunnassa

– valmistautui tulemaan markkinoille useissa ETA-alueen maissa kahdesta kuuteen viikon kuluessa

- oli tullut siihen tulokseen, että Ciplan sitalopraamin tuottamiseksi käyttämä menetelmä loukkasi sellaista Lundbeckin patenttia, jolla suojattiin kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, mutta katsoi, että sillä oli kohtuulliset mahdollisuudet välttää kieltomääräys, joka estäisi sen markkinoille tulon, ja saada kyseinen patentti todettua pätemättömäksi
 - sillä oli mahdollisuus siirtyä Matrixin tuottamaan sitalopraamiin, jossa käytettiin menetelmää, jonka ei katsottu loukkaavan Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja.”
- 30 Siltä osin kuin on kyse Alpharma-konsernin mahdollisuudesta tulla markkinoille, unionin yleinen tuomioistuin arvioi kahta mahdollista tapaa.
- 31 Ensimmäisen keinon osalta eli kun kyse on markkinoille tulosta Ciplan sitalopraamin tuottamiseksi käyttämällä menetelmällä (jäljempänä Ciplan menetelmä) valmistettujen sellaisten tablettien avulla, jotka Alpharma-konserni oli jo vastaanottanut tai tilannut, unionin yleinen tuomioistuin palautti valituksenalaisen tuomion 85 kohdassa mieleen riidanalaisen päätöksen 1027 perustelukappaleessa mainitun kyseisen konsernin johtajan 19.2.2002 lähettämän sähköpostiviestin (jäljempänä 19.2.2002 lähetetty sähköpostiviesti) sisällön, jossa viitattiin muun muassa Lundbeckin uusien menetelmäpatenttien mitätöintivaatimuksiin, joilla oli kohtuullinen mahdollisuus menestyä, ja jossa mainittiin mahdollisuus saada sitalopraamia, joka on tuotettu Matrixin käyttämän menetelmän mukaisesti, jota hän ei pitänyt ongelmallisena Lundbeckin uusien menetelmäpatenttien valossa. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä kyseisen tuomion 88 kohdassa, että Alpharma-konserni itse myönsi, että sillä oli kohtuullinen mahdollisuus saada kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa suojaava Lundbeckin patentti kumotuksi.
- 32 Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 91–92 kohdassa, että Alpharma-konserni oli toteuttanut useita toimenpiteitä ja tehnyt merkittäviä investointeja tullakseen markkinoille, ja luetteli ne.
- 33 Saman tuomion 108 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että 14.2.2002 lähetetystä Alpharma-konsernin sisäisestä sähköpostiviestistä ja 19.2.2002 lähetetystä sähköpostiviestistä ilmenee, että Alpharma-konserni, joka oli täysin tietoinen markkinoille tuloon mahdollisesti liittyvistä riskeistä, ei olisi välttämättä luopunut suunnitelmistaan, jos se ei olisi kyennyt tekemään Lundbeckin kanssa riittävän edullista sopimusta.
- 34 Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi valituksenalaisen tuomion 123 kohdassa, että vaikka se, että Lundbeck sai 30.1.2002 patentin, jolla suojattiin kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, yllätti Alpharma-konsernin, koska Alpharma odotti Lundbeckin hakemuksen hylkäämistä, kyseinen konserni katsoi edelleen, että tietyistä riskeistä huolimatta sillä oli edelleen kohtuullinen mahdollisuus saada kyseinen patentti kumotuksi, ja kun otetaan huomioon muun muassa jo toteutetut toimenpiteet ja jo tehdyt sijoitukset, markkinoille tulo oli siis edelleen tosiasiallinen ja konkreettinen mahdollisuus, joka muodosti toisen vaihtoehdon kuin riittävän edullisen sopimuksen tekeminen Lundbeckin kanssa.
- 35 Kyseisen tuomion 132 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin arvioi – samoin kuin myös Lundbeck katsoi – että Alpharma-konsernilla oli tosiasiallinen ja konkreettinen mahdollisuus tulla markkinoille.

- 36 Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 136 kohdassa, ettei se, että Ciplan menetelmä todennäköisesti loukkasi Lundbeckin patenttia, jolla suojattiin kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, merkinnyt Alpharma-konsernille sellaista laajamittaista markkinoille tulon estettä, ettei sitä voitaisi pitää Lundbeckin potentiaalisena kilpailijana.
- 37 Toisesta markkinoille tulon tavasta Matrixin käyttämän menetelmän mukaisesti tuotetun sitalopraamin avulla unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 139, 143 ja 154 kohdassa, että Tiefenbacherin ja Alpharma-konsernin välillä tehty sopimus mahdollisti sen, että Alpharma-konserni saattoi saada Ciplan ja Matrixin käyttämien menetelmien mukaisesti tuotettua sitalopraamia, että Alpharma-konserni katsoi, että se saattoi Matrixin tuolloin sitalopraamin tuottamiseen käyttämän menetelmän avulla tulla markkinoille loukkaamatta Lundbeckin patenttia, jolla suojattiin kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja että tämän vuoksi riidanalaisen sopimuksen tekohetkellä jopa siirtyminen Matrixin käyttämän menetelmän mukaisesti tuotettuun sitalopraamiin muodosti Alpharma-konsernille tosiasiallisen ja konkreettisen mahdollisuuden tulla markkinoille.
- 38 Tämän seurauksena unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 155 kohdassa, että Alpharma-konsernilla oli ainakin kaksi tosiasiallista ja konkreettista mahdollisuutta tulla markkinoille ja että näiden mahdollisuuksien vuoksi se aiheutti kilpailupainetta Lundbeckille.
- 39 Lopuksi vastauksena valittajien kumoamiskanteensa tueksi esittämään neljänteen kanneperusteeseen, joka koski oikeudellista virhettä, joka tehtiin todettaessa ”tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus” siitä huolimatta, että riidanalaisen sopimuksen ulottuvuus ilmentää Lundbeckin uusiin menetelmäpatentteihin sisältyvää poissulkemisvaltaa, unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 339 kohdassa seuraavaa:

”339 – – [valituksenalaisen tuomion] 315 ja 316 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenevien periaatteiden valossa on huomautettava, ettei patenttien pätevyysolettama voi vastata olettaa, jonka mukaan kaikki markkinoille saatetut tuotteet olisivat lainvastaisia, jos patentinhaltija katsoo niiden loukkaavan patenttia. Kuten komissio muistuttaa, nyt käsiteltävässä asiassa Lundbeckin asiana oli, jos rinnakkaislääkkeitä tuodaan markkinoille, näyttää toteen kansallisissa tuomioistuimissa, että niillä loukataan jotakin sen menetelmäpatenteista, sillä rinnakkaislääkkeiden valmistajien markkinoille tulo ’riskillä’ ei sinällään ole lainvastaista. Lisäksi tällaisessa riita-asiassa vastaaja olisi voinut vastakanteella riitauttaa sen patentin pätevyyden, johon Lundbeck vetosi. Tällaiset kanteet ovat nimittäin patenttialalla yleisiä ja johtavat monissa tapauksissa siihen, että menetelmäpatentti, johon sen haltija vetoaa, julistetaan pätemättömäksi, kuten komissio totesi riidanalaisen päätöksen 76 perustelukappaleessa.”

Asianosaisten lausumat

- 40 Ensimmäisessä valitusperusteessaan, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 54 ja 339 kohtaan, valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se totesi, että Alpharma-konserni oli Lundbeckin potentiaalinen kilpailija huolimatta todisteista, jotka osoittivat selvästi, että kyseisen konsernin tuotteet loukkasivat Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja, joiden oli oletettava olevan päteviä.

- 41 Valittajien mukaan unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä oli varmistua siitä, että komissio oli esittänyt todisteita, jotka osoittivat oikeudellisesti riittävällä tavalla, että Lundbeckin uudet menetelmäpatentit olivat heikkoja, sillä muuten näiden patenttien oli oletettava olevan päteviä ja patenttia loukkaavien tuotteiden markkinoille tulon lainvastaista. Kun unionin yleinen tuomioistuin ei toiminut näin, se loukkasi valittajien mukaan patenttien pätevyyssolettamaa koskevaa perusperiaatetta ja jätti huomioon ottamatta sen, että patentilla annetaan sen haltijalle yksinoikeus eikä pelkästään oikeutta vedota tähän yksinoikeuteen tuomioistuimessa. Tällöin unionin yleinen tuomioistuin ”irrotti” SEUT 101 artiklan nojalla toteuttamansa arvioinnin patenttioikeudesta johtuvista periaatteista.
- 42 Tältä osin valittajat väittävät, että kilpailijan asema riippuu kyseessä olevan patentin pätevydestä, joka on epävarma lopullisen tuomioistuinratkaisun antamiseen saakka, ja väittävät samalla, että patenttien pätevyyssolettama sitoo kilpailuoikeudessa ja velvoittaa komission, joka haluaa osoittaa kilpailunrajoituksen olemassaolon, osoittamaan kyseessä olevan patentin heikkouden. Lisäksi ne toteavat, että jos patenttien pätevyyssolettamaa ei tunnustettaisi, kaikki sovittelusopimukset rajoittaisivat kilpailua.
- 43 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin ei valittajien mukaan tutkinut komission näyttöä siitä, että Lundbeckin patentti, jolla suojattiin kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, oli heikko, eikä sitä voitu näyttää toteen pelkästään viittaamalla Alpharma-konsernin sisäiseen sähköpostiviestiin tai Lundbeckin ilmoituksiin. Tältä osin komissio katsoi ainoastaan, kuten valituksenalaisen tuomion 54 kohdasta ilmenee, että menettelypatentit olivat heikompia kuin muun tyyppiset patentit.
- 44 Komissio ei valittajien mukaan myöskään ottanut huomioon rikkomisen aikaisia todisteita, joiden mukaan riidanalaisen sopimuksen molemmat osapuolet katsoivat Alpharma-konsernin tuotteiden loukkaavan Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja.
- 45 Toisessa valitusperusteessaan valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se tarkistanut, oliko komissio osoittanut, että Alpharma-konsernilla oli riidanalaisen sopimuksen tekopäivänä tosiasiallinen mahdollisuus tulla markkinoille ostamiensa patenttia loukkaavien tablettien avulla, ja käänsi näin todistustaakan.
- 46 Unionin yleisen tuomioistuimen 29.6.2012 antaman tuomion E.ON Ruhrgas ja E.ON v. komissio (T-360/09, EU:T:2012:332, 114 kohta) mukaan on niin, että kun osapuoli valmistautuu markkinoille tuloon ja kohtaa ennalta-arvaamattoman esteen – tässä tapauksessa tuotteidensa patenttia loukkaavan luonteen – komission on näytettävä toteen, että tästä esteestä huolimatta markkinoille tulo on edelleen kaikesta huolimatta taloudellisesti elinkelpoinen strategia. Valittajat väittävät siis, että nyt käsiteltävässä asiassa komission oli näytettävä toteen, että sen todennäköisyys, ettei Alpharma-konserni menesty Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja koskevan kanteen yhteydessä, oli melko pieni, jotta markkinoille tulo olisi edelleen taloudellisesti elinkelpoinen strategia. Komissio ei niiden mukaan kuitenkaan esittänyt tätä näyttöä vaan tyytyi toteamaan, ettei ollut varmaa, että Lundbeck voisi käyttää uusia menetelmäpatenttejaan estääkseen Alpharma-konsernin markkinoille tulon, kuten riidanalaisen päätöksen 1039 perustelukappaleesta niiden mukaan ilmenee.

- 47 Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin lisäksi käänsi todistustaakan, kun se velvoitti valittajat osoittamaan, että Lundbeckin uudet menetelmäpatentit estivät markkinoille tuloa muodostamasta taloudellisesti elinkelpoista strategiaa, mikä on vaikea osoittaa varsinkin, kun komissio odotti kuudesta seitsemään vuotta ennen kuin se antoi väitteensä tiedoksi Alpharma-konsernille.
- 48 Valituksenalaisen tuomion 108 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin tukeutui valittajien mukaan todisteisiin, joita ei ole esitetty riidanalaisessa päätöksessä, ilman että valittajat olisivat voineet kiistää niiden merkityksellisyyden, minkä vuoksi niiden puolustautumisoikeuksia loukattiin.
- 49 Komissio katsoo, että ensimmäinen ja toinen valitusperuste on hylättävä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 50 Jotta yritysten käyttäytyminen kuuluisi SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn periaatteellisen kiellon soveltamisalaan, sen lisäksi, että siitä on ilmevä kollusiivisen yhteistyön olemassaolo – eli yritysten välinen sopimus, yritysten yhteenliittymän päätös tai yhdenmukaistettu menettelytapa – tämän kollusiivisen yhteistyön on vaikutettava haitallisesti ja tuntuvasti kilpailuun sisämarkkinoilla (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 31 kohta).
- 51 Viimeksi mainittu vaatimus edellyttää samalla tuotanto- tai jakeluketjun tasolla toimivien yritysten välisten horisontaalista yhteistyötä koskevien sopimusten osalta, että kyseinen kollusiivinen yhteistyö toteutetaan sellaisten yritysten välillä, joiden kilpailutilanne on vähintään potentiaalinen ellei se ole todellinen (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 32 kohta).
- 52 Sen arvioimiseksi, onko yritys, joka ei ole markkinoilla, potentiaalista kilpailua koskevassa suhteessa yhden tai useamman näillä markkinoilla jo toimivan yrityksen kanssa, on ensinnäkin määritettävä, onko olemassa tosiasiallisia ja konkreettisia mahdollisuuksia siihen, että ensin mainittu yritys tulee mainituille markkinoille ja kilpailee viimeksi mainitun tai mainittujen kanssa, ja on selvää, ettei tässä arviointiperusteessa millään tavoin edellytetä, että osoitetaan varmasti, että kyseinen ensin mainittu yritys tosiasiallisesti tulee kyseisille markkinoille, eikä etenäkään, että se voi myöhemmin pysyä kyseisillä markkinoilla (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 36 ja 38 kohta).
- 53 Kun on kyse riidanalaisista sopimusten kaltaisista sopimuksista, joiden seurauksena useat yritykset pidetään tilapäisesti poissa markkinoilta, on selvittävä markkinoiden rakenteen sekä markkinoiden toimintaa sääntelevän taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden perusteella, olisiko näillä yrityksillä ollut tosiasialliset ja konkreettiset mahdollisuudet päästä kyseisille markkinoille ja kilpailla niillä vakiintuneesti toimivien yritysten kanssa ilman kyseisiä sopimuksia (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 37 ja 39 kohta).
- 54 Erityisesti tällaisten sopimusten osalta, jotka on tehty asiayhteydessä, jossa vapaasti käytettäväksi hiljattain tullutta vaikuttavaa ainetta sisältävän lääkkeen markkinat ovat avautuneet rinnakkaislääkkeiden valmistajille, on osoitettava, kun otetaan asianmukaisesti huomioon lääkealalle ominaiset säännöksistä johtuvat rajoitteet sekä immateriaalioikeudet ja erityisesti alkuperäislääkkeiden valmistajien hallussa olevat patentit, jotka koskevat yhtä tai useampaa vapaasti käytettäväksi tulleen vaikuttavan aineen valmistusmenetelmää (ks. vastaavasti tuomio

- 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 40 ja 41 kohta), onko rinnakkaislääkkeiden valmistaja tosiasiallisesti vakaasti päättänyt tulla markkinoille ja kykenevä itse tekemään niin eikä sen markkinoille tulolle ole ylitsepääsemättömiä esteitä (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 58 kohta).
- 55 Tällöin on selvitettävä ensinnäkin, oliko kyseessä olevan sopimuksen tekemisajankohtana kyseessä oleva rinnakkaislääkkeiden valmistaja toteuttanut riittäviä valmistelutoimenpiteitä, jotka mahdollistivat sen tulemisen kyseisille markkinoille sellaisessa ajassa, että se voi aiheuttaa kilpailupainetta alkuperäislääkkeen valmistajalle. Toiseksi on tarkistettava, että tällaisen rinnakkaislääkkeiden valmistajan markkinoille tuloon ei liity ylitsepääsemättömiä markkinoille pääsyn esteitä (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 43 ja 45 kohta). Toteamusta potentiaalisen kilpailusuhteen olemassaolosta rinnakkaislääkkeiden valmistajan ja alkuperäislääkkeiden valmistajan välillä voivat tukea myös muut seikat, kuten se, että ne tekivät keskenään sopimuksen, vaikka ensin mainittu ei toiminut kyseisillä markkinoilla (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 54–56 kohta).
- 56 Erityisesti sen arvioinnista, onko kyseisille markkinoille pääsulle ylitsepääsemättömiä esteitä, unionin tuomioistuin on todennut, että sellaisen patentin olemassaoloa, jolla suojataan vapaasti käytettäväksi tulleen vaikuttavan aineen valmistusmenetelmää, ei voida sellaisenaan pitää tällaisena ylitsepääsemättömänä esteenä kyseiseen patenttiin liittyvästä pätevyysolettamasta huolimatta, sillä se ei anna SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan soveltamiseksi mitään tietoja sellaisen mahdollisen riidan ratkaisusta, joka koskee tämän patentin pätevyyttä (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 46–51 kohta).
- 57 Tällaisen patentin olemassaolo ei estä pitämästä kyseisen alkuperäislääkkeen valmistajan ”potentiaalisena kilpailijana” rinnakkaislääkkeiden valmistajaa, joka on tosiasiallisesti vakaasti päättänyt tulla markkinoille ja kykenevä itse tekemään niin ja joka menettelyllään osoittaa olevansa valmis riitauttamaan tämän patentin pätevyyden ja kantamaan riskin siitä, että sen tullessa markkinoille kyseisen patentin haltija nostaa sitä vastaan loukkauskanteen (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 46 kohta).
- 58 Unionin tuomioistuin on myös todennut, ettei kilpailuviranomaisen asiana ole tutkia kyseessä olevan patentin vahvuutta tai sen todennäköisyyttä, että patentinhaltijan ja rinnakkaislääkkeiden valmistajan välinen riita voisi johtaa toteamukseen, että patentti on pätevä ja sitä on loukattu (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 50 kohta).
- 59 Nyt käsiteltävässä asiassa valituksenalaisesta tuomiosta ja erityisesti sen 58, 85, 91, 92, 123, 139, 143 ja 154 kohdasta ilmenee, että Alpharma-konserni oli ryhtynyt useisiin toimenpiteisiin saadakseen myyntiluvan ja tehnyt merkittäviä investointeja geneerisen sitalopraamin markkinoille tulemiseksi, mutta myös, että sillä oli riidanalaisen sopimuksen tekemisajankohtana käytettävissään vähintään kaksi tosiasiallista ja konkreettista mahdollisuutta tulla markkinoille. Alpharma-konsernin tietoon tammi- ja helmikuussa 2002 saatetut uudet seikat, jotka koskivat sitä, että Ciplan menetelmä mahdollisesti loukkaa patenttia, eivät horjuttaneet ensimmäistä mahdollisuutta eli sitä, että Alpharma-konserni tulisi markkinoille Ciplan menetelmällä valmistettujen tablettien avulla, jotka Alpharma-konserni oli vastaanottanut tai tilannut Tiefenbacherilta. Toinen mahdollisuus oli tulla markkinoille sellaisen Matrixin menetelmän, johon ei liittynyt patentinloukkausriskiä, mukaisesti valmistettujen sellaisten sitalopraamitablettien avulla, joita Alpharma-konsernilla ei ollut mutta joita se saattoi saada nopeasti Tiefenbacherin kanssa tekemänsä sopimuksen avulla.

- 60 Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi valituksenalaisen tuomion 88 ja 136 kohdassa, että Alpharma-konserni katsoi, ettei kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa suojaava Lundbeckin patentti ollut esteenä sen markkinoille tulolle, ja että riita-asian tapauksessa tällä konsernilla oli kohtuulliset mahdollisuudet saada kyseinen menetelmäpatentti kumotuksi.
- 61 Unionin yleinen tuomioistuin korosti lisäksi kyseisen tuomion 132 kohdassa, että Lundbeckin itsensä mukaan Alpharma-konserni oli potentiaalinen kilpailija.
- 62 Näiden toteamusten perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi perustellusti ja erityisesti loukkaamatta Lundbeckin uusiin menetelmäpatentteihin liittyvää pätevyysosoittamaa tai kääntämättä todistustaakkaa, että Alpharma-konserni ja Lundbeck olivat riidanalaisen sopimuksen tekemisajankohtana potentiaalisessa kilpailusuhteessa.
- 63 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa valittajien väitteellä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut huomioon riidanalaisen sopimuksen aikaisia todisteita, joiden mukaan Alpharma-konserni ja Lundbeck katsoivat, että tämän konsernin tuotteilla loukattiin Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja. Tämä väite on nimittäin jätettävä tutkimatta, koska siinä ei työjärjestyksen 169 artiklan 2 kohdan mukaisesti yksilöidä täsmällisesti, mitkä valituksenalaisen tuomion perustelujen kohdat riitautetaan eikä myöskään yksilöidä riidanalaisen sopimuksen aikaisia todisteita, joita unionin yleinen tuomioistuin ei väitteen mukaan ole ottanut huomioon.
- 64 Valittajien väitteestä, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin tukeutui valituksenalaisen tuomion 108 kohdassa todisteisiin, jotka eivät sisällyneet riidanalaiseen päätökseen, antamalla niille mahdollisuutta kiistää niiden merkityksellisyyttä ja näin ollen loukaten niiden puolustautumisoikeuksia, on riittävää todeta, kuten valituksenalaisen tuomion 108 kohdan alussa oleva ilmaisu ”joka tapauksessa” osoittaa, että kyseisessä kohdassa esitetään valituksenalaisen tuomion perustelu, joka on ylimääräinen niihin kyseisen tuomion 104–106 kohdassa esitettyihin perusteluihin nähden, joita valittajat eivät ole kiistäneet ja jolla perustellaan valittajien sen väitteen hylkäämistä, joka esitettiin tiivistetysti kyseisen tuomion 103 kohdassa. Valittajien väite, joka koskee valituksenalaisen tuomion 108 kohtaa, on näin ollen hylättävä tehottomana (ks. vastaavasti tuomio 14.12.2016, SV Capital v. ABE, C-577/15 P, EU:C:2016:947, 65 kohta).
- 65 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen valitusperuste on jätettävä osittain tutkimatta ja hylättävä osittain perusteettomana ja toinen valitusperuste on hylättävä osittain tehottomana ja osittain perusteettomana.

Kolmas ja neljäs valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 66 Kun unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valittajien kumoamiskanteensa tueksi esittämän toisen kanneperusteen, joka koski oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä luokiteltaessa Alpharma-konserni Lundbeckin potentiaalisesti kilpailijaksi, unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 119 ja 120 kohdassa seuraavaa:
- ”119 – – on todellakin todettava sen, että Lundbeck sai 30.1.2002 patentin, jolla suojataan kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, yllättäneen Alpharma-konsernin, koska Alpharma-konserni odotti, että Lundbeckin tätä koskeva 12.3.2001 tekemä hakemus hylättäisiin, kuten ilmenee kantajien toimittamasta Alpharma-konsernin johtajan, joka vastasi erityisesti teollisoikeuksista – –, lausunnosta.
- 120 Samoin vaikka 17.9.2001 lähetetystä sähköpostiviestistä, jota lainataan osittain riidanalaisen päätöksen 482 perustelukappaleessa ja joka esitettiin kokonaisuudessaan unionin yleisessä tuomioistuimessa, ilmenee, että Tiefenbacher oli vakuuttanut Alpharma-konsernin siitä, että Ciplan menetelmä ei loukannut Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja, kyseinen konserni oli sittemmin päätelty, että tämä menetelmä loukkasi Lundbeckin patenttia, jolla suojattiin kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, kuten muun muassa 19.2.2002 lähetetystä sähköpostiviestistä ilmenee.”
- 67 Valittajat väittivät kumoamiskanteensa yhteydessä esittämässään ensimmäisessä kanneperusteessa, että komissio teki ilmeisen arviointivirheen kyseisen sopimuksen ulottuvuuden tulkinnassa, kun se katsoi, että Alpharma-konserni oli riidanalaisella sopimuksella sitoutunut olemaan myymättä yhtään geneeristä sitalopraamia merkityksellisellä ajanjaksolla.
- 68 Hylätäkseen tämän kanneperusteen unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 164–243 kohdassa yksi toisensa jälkeen valittajien esittämät väitteet, jotka koskivat riidanalaisen sopimuksen 1.1 kohdan sanamuotoa, sen johdanto-osaa, sopimuksen tekemiseen liittyviä olosuhteita, riidanalaisen sopimuksen tekemisen jälkeen annettua sovitteluun perustuvaa määräystä patentinloukkauksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa nostetun kanteen käsittelyn päättämiseksi sekä Alpharma-konsernin markkinoille tulon päivää.
- 69 Kyseisen tuomion 244–247 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi lopuksi, etteivät valittajat olleet onnistuneet osoittamaan vääriksi seikkoja, joiden perusteella komissio kykeni osoittamaan riidanalaiseen sopimukseen sisältyvän rajoituksia, joilla ylitettiin rajoitukset, joita Lundbeck olisi voinut saada aikaan tukeutumalla uusiin menetelmäpatentteihinsa ja voittamalla asiansa tätä koskevassa oikeudenkäynnissä.
- 70 Valittajat väittivät kumoamiskanteensa yhteydessä esittämässään kolmannessa kanneperusteessa, että komissio oli tehnyt ilmeisen arviointivirheen luonnehtiessaan riidanalaista sopimusta ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi”.
- 71 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tämän kanneperusteen valituksenalaisen tuomion 248–333 kohdassa.

- 72 Unionin yleinen tuomioistuin esitti nimittäin aluksi valituksenalaisen tuomion 251–257 kohdassa alustavia huomautuksia, joiden yhteydessä se palautti mieleen unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka liittyy luonnehdintaan ”tarkoitukseen perustuvaksi rajoitukseksi”.
- 73 Tämän jälkeen se totesi riidanalaisessa päätöksessä esitetystä tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen olemassaoloa koskevasta analyysistä muun muassa seuraavaa:
- ”261 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee myös, että vaikka kyseessä olevissa sopimuksissa määrätyt rajoitukset kuuluivat Lundbeckin uusien menetelmäpatenttien soveltamisalaan eli vaikka näillä sopimuksilla estettiin ainoastaan se, että markkinoille tuotiin geneeristä sitalopraamia, jota tuotettiin menetelmällä, jolla sopimusten sopimuspuolet katsoivat potentiaalisesti loukattavan näitä patenteja, eikä mitä tahansa geneeristä sitalopraamia, näissä sopimuksissa on kaikesta huolimatta kyse tarkoitukseen perustuvasta kilpailunrajoituksesta, koska niillä estettiin Lundbeckin uusien menetelmäpatenttien riitauttaminen kansallisissa tuomioistuimissa millään tavalla tai tehtiin se hyödyttömäksi, vaikka tällainen riitauttaminen on komission mukaan osa normaalia kilpailua patenttialalla (riidanalaisen päätöksen 603–605, 625, 641 ja 674 perustelukappale).
- 262 Toisin sanoen komission mukaan epävarmuus tällaisten oikeudenkäyntien lopputuloksesta on kyseessä olevilla sopimuksilla muutettu varmuudeksi siitä, etteivät rinnakkaislääkkeiden valmistajat tule markkinoille, mikä voi merkitä tarkoitukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta silloin, kun tällaiset rajoitukset eivät ole tulosta näiden sopimusten sopimuspuolten kyseisen yksinoikeuden eduista tekemästä analyysistä vaan pikemmin käänteisen maksun suuruudesta, joka jättää tällaisessa tapauksessa analyysin varjoonsa ja jolla rinnakkaislääkkeiden valmistajaa kannustetaan olemaan jatkamatta pyrkimyksiään tulla markkinoille (riidanalaisen päätöksen 641 perustelukappale).
- 263 Tältä osin on syytä korostaa, ettei komissio ole riidanalaisessa päätöksessä osoittanut, että kaikki käänteisiä maksuja sisältävät patenttialan sovintosopimukset olisivat SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastaisia, vaan komissio on osoittanut pelkästään sen, että tällaisten maksujen suhteettomuuden – yhdistettynä useisiin muihin seikkoihin, kuten siihen, että näiden maksujen suuruus näyttää vastaavan vähintään rinnakkaislääkkeiden valmistajien markkinoille tulon yhteydessä odottamia voittoja, sellaisten lausekkeiden puuttumiseen, joiden perusteella rinnakkaislääkkeiden valmistajat voisivat tuoda tuotteensa markkinoille sopimusten voimassaolon päättymisen jälkeen ilman, että niiden tarvitsee pelätä Lundbeckin nostamia patentinloukkauksenteita, tai vielä siihen, että sopimukseen sisältyy rajoituksia, joilla mennään Lundbeckin uusia menetelmäpatenteja pidemmälle – perusteella voidaan päätellä, että käsiteltävässä asiassa riidanalaisien sopimusten tarkoituksena oli kyseisessä määräyksessä tarkoitettu kilpailun rajoittaminen (ks. riidanalaisen päätöksen 661 ja 662 perustelukappale).”
- 74 Unionin yleinen tuomioistuin arvioi lopuksi valituksenalaisen tuomion 266–333 kohdassa tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen olemassaoloa.
- 75 Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 268 kohdassa muun muassa, että vaikka oletettaisiin, että riidanalainen sopimus olisi ulottuvuudeltaan sama kuin Lundbeckin uudet menetelmäpatentit, olisi todettava, että Alpharma-konserni oli luopunut käänteisen maksun vastineena mahdollisuudesta päästä markkinoille sellaisen Ciplan menetelmän mukaisesti tuotetun sitalopraamin avulla, jonka katsottiin loukkaavan patenttia,

jonka kumoamiseen olisi ollut kohtuulliset mahdollisuudet, kun taas tämä mahdollisuus oli Alpharma-konsernille tosiasiallinen ja konkreettinen, jolloin maksu oli määräävä tekijä sen päätöksessä luopua tästä mahdollisuudesta.

- 76 Kyseisen tuomion 277–279 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin kieltäytyi luokittelemasta riidanalaista sopimusta sovintoratkaisuksi. Tältä osin se palautti mieleen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, jonka mukaan sopimus ei jää kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle pelkästään sen vuoksi, että se koskee patenttia tai että sillä pyritään sopimaan patenttialan oikeusriita. Toisaalta se katsoi, että riidanalaisella sopimuksella oli laajempi ulottuvuus kuin patentinloukkauksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa nostetulla kanteella ja että kyseistä kannetta oli ainoastaan lykätty kyseisen sopimuksen voimassaoloajaksi, mikä sulki pois sen, että kyseisellä sopimuksella päätettäisiin riita-asia.
- 77 Valituksenalaisen tuomion 287 kohdassa hylätäkseen valittajien väitteet, joiden mukaan komissio ei ollut varmuudella osoittanut, että Alpharma-konserni voittaisi mahdollisen Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja koskevan riita-asian, unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei ollut mitenkään välttämätöntä, että komissio osoittaa varmuudella, että Alpharma-konserni olisi voittanut asian, jos se olisi valinnut oikeudenkäyntimenettelyn.
- 78 Lundbeckin Alpharma-konsernille maksaman maksun määrästä unionin yleinen tuomioistuin totesi erityisesti saman tuomion 296 ja 298 kohdassa, että komissio oli perustellusti huomauttanut, että tämän maksun määrä liittyi Alpharma-konsernin odottamiin voittoihin ja että tämä määrä oli sille varma voitto, kun taas markkinoille tulosta mahdollisesti seuraava voitto oli epävarma.
- 79 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi valituksenalaisen tuomion 301–310 kohdassa, että komissio oli oikeutetusti samastanut nyt käsiteltävänä olevan asian olosuhteet sen asian olosuhteisiin, jossa annettiin 20.11.2008 tuomio Beef Industry Development Society ja Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643).
- 80 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kyseisen tuomion 311–326 kohdassa myös valittajien väitteen, jonka mukaan riidanalaista sopimusta ei voitu pitää ”tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena” ennakkotapauksen puuttumisen ja tämän tyyppisiin sopimuksiin liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vuoksi.
- 81 Ensinnäkin se muistutti kyseisen tuomion 315–317 kohdassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka koskee kilpailuoikeuden soveltamista immateriaalioikeuksien erityisalalla. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen saman tuomion 318 kohdassa, että sekä Lundbeck että Alpharma-konserni olivat tietoisia siitä, että niiden käyttäytyminen oli ainakin omiaan aiheuttamaan ongelmia kilpailuoikeuden kannalta. Se katsoi valituksenalaisen tuomion 319 kohdassa, ettei edellytetä, että komissio olisi jo todennut lainvastaiseksi saman sopimustyyppin kuin se, jota riidanalainen sopimus edustaa, jotta sitä voitaisiin pitää ”tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena”, ja sen 320–325 kohdassa, ettei KFST:n 28.1.2004 päivätty lehdistötiedote (jäljempänä KFST:n lehdistötiedote), johon valittajat vetoavat, ollut esteenä tällaiselle luokittelulle nyt käsiteltävässä asiassa. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen valituksenalaisen tuomion 326 kohdassa, että ”jo riidanalaisen sopimuksen tekoajankohtana oli osoitettu, ettei patentinhaltijalla ollut oikeutta maksaa potentiaaliselle kilpailijalle, jotta tämä luopuisi useista tai jopa kaikista tosiasiallisista ja konkreettisista

mahdollisuuksista tulla markkinoille kyseisen patentinhaltijan maksamaa sellaista määrää vastaan, joka vahvistetaan ottamalla huomioon voitot, jotka kyseinen kilpailija odottaa saavansa, jos se tulisi markkinoille”.

Asianosaisten lausumat

- 82 Valittajat väittävät kolmannessa valitusperusteessaan, joka koskee valituksenalaisen tuomion 248–333 kohtaa, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan 11.9.2014 annetun tuomion *CB v. komissio (C-67/13 P, EU:C:2014:2204)* vastaisesti, että riidanalainen sopimus muodosti ”tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen”.
- 83 Ensinnäkin unionin tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 57 ja 58 kohdassa, että ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi” luokittelu edellyttää suurta todennäköisyyttä vahingoittaa kilpailua ja että sitä on arvioitava suppeasti, koska sillä evätään vastaajilta perustavanlaatuisia menettelyllisiä takeita, eikä se voi johtaa sellaisten sopimusten kieltämiseen, jotka saattavat osoittautua kilpailua edistäviksi. Valittajat arvostelevat nyt käsiteltävässä asiassa valituksenalaisen tuomion 287 kohtaa, jossa unionin yleinen tuomioistuin päätteli siitä, että Alpharma-konserni oli Lundbeckin potentiaalinen kilpailija, mitä se ei niiden mukaan ollut, sen, että riidanalainen sopimus oli omiaan rajoittamaan kilpailua erittäin todennäköisesti. Vaikka oletettaisiin, että Alpharma-konserni oli Lundbeckin potentiaalinen kilpailija, tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että riidanalainen sopimus oli omiaan rajoittamaan kilpailua erittäin todennäköisesti, vaan ainoastaan, että oli todennäköistä, että se rajoittaa kilpailua.
- 84 Tältä osin valittajat väittävät, että oli välttämätöntä vahvistaa ”kontrafaktuaalinen skenaario” eli määrittää, mitä olisi tapahtunut ilman riidanalaista sopimusta. Osoittaakseen, että riidanalainen sopimus oli omiaan aiheuttamaan kielteisiä vaikutuksia kilpailuun erittäin todennäköisesti, komission olisi valittajien mukaan pitänyt osoittaa, että ilman riidanalaista sopimusta Alpharma-konserni olisi erittäin todennäköisesti voittanut asian Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja koskevassa oikeudenkäynnissä tai tehnyt riidanalaista sopimusta vähemmän rajoittavan sopimuksen, jonka avulla se olisi voinut tulla markkinoille aikaisemmin. Vaikka hyväksyttäisiin Lundbeckin arvioimat Alpharma-konsernin menestymismahdollisuudet – eli 50–60 prosentin mahdollisuus siihen, että Lundbeckin patentti, jolla suojataan kiteyttämismenetelmää Yhdistyneessä kuningaskunnassa, kumottaisiin – tämän perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että riidanalainen sopimus olisi omiaan rajoittamaan kilpailua erittäin todennäköisesti, varsinkin kun Alpharma-konserni sai tietää hyvin myöhään, että sen tuotteella loukattiin patentteja, kuten valituksenalaisen tuomion 119–121 kohdasta ilmenee.
- 85 Valittajien mukaan unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu voisi lisäksi muodostua absurdiksi, jos myöhemmin osoitettaisiin, että Lundbeckin uudet menetelmäpatentit olivat päteviä. Kyseessä olevat sopimukset merkitsisivät nimittäin aina tarkoitukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta, vaikka kyseessä oleva patentti katsottaisiin myöhemmin päteväksi ja patenttia loukkaavien tuotteiden myynti lainvastaiseksi.
- 86 Toiseksi valittajat väittävät, että 11.9.2014 annetussa tuomiossa *CB v. komissio (C-67/13 P, EU:C:2014:2204)* unionin tuomioistuin korosti saadun kokemuksen merkitystä, kun kyse on riidanalaisten sopimusten kaltaisista sopimustyypeistä. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kuitenkin valituksenalaisen tuomion 311–326 kohdassa valittajien mukaan virheellisesti väitteen, jonka mukaan riidanalaisen sopimuksen luokittelu tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi oli epäasianmukaista, koska patentteja koskevien riitojen sellaisten sovintosopimusten, joissa määrätään käänteisistä maksuista, alalta ei ollut kokemusta. Näin

tehdessään se ei pitänyt riidanalaista sopimusta mitenkään erityisenä suhteessa immateriaalioikeuksiin liittyvään kilpailuoikeuden kannalta merkitykselliseen eurooppalaiseen päätöskäytäntöön ja tuomioistuinkäytäntöön, mutta ei myöskään ottanut huomioon tämän tyyppisiä sopimuksia koskevia, erittäin laajalti omaksuttuja oikeustieteellisiä näkemyksiä. Valittajat väittävät lisäksi, ettei unionin yleinen tuomioistuin voinut todeta valituksenalaisen tuomion 318 kohdassa, että riidanalainen sopimus oli tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, sen perusteella, että Lundbeck ja Alpharma-konserni olivat tietoisia siitä, että niiden sopimus oli omiaan aiheuttamaan ongelmia kilpailuoikeuden kannalta tai että siitä oli pyydetty oikeudellista lausuntoa. Valittajat väittävät myös, ettei unionin yleinen tuomioistuin voinut ”tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen” käsitteen suppean tulkinnan vaatimusta loukkaamatta katsoa valituksenalaisen tuomion 319 kohdassa, että kollusiivisen yhteistyön yleistä muotoa koskevan kokemuksen perusteella tämä luonnehdinta voitiin käsiteltävässä asiassa hyväksyä, kun otetaan huomioon sellaisten patenttiriitoja koskevien sovintosopimusten erityisyys, joissa määrättiin käänteisistä maksuista ja jotka kuuluivat selvästi kilpailuoikeuden ja patenttioikeuden leikkauskohtaan ja jotka erottuivat selvästi sovintosopimuksista, joista oli kyse 20.11.2008 annetussa tuomiossa Beef Industry Development Society ja Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643), johon unionin yleinen tuomioistuin viittasi valituksenalaisen tuomion 301–310 kohdassa. Riidanalainen sopimus voi nimittäin valittajien mukaan selittyä Lundbeckin oikeutetulla pyrkimyksellä suojautua sellaiselta sen lääkemarkkinoille tulolta, jolla loukataan sen patenteja, ja siitä johtuvilta seurauksilta sekä Alpharma-konsernin laillisella pyrkimyksellä välttää markkinoille tulonsa, jonka lainvastaisuus paljastui valittajien mukaan myöhään, taloudelliset ja oikeudelliset seuraukset ja hallita patenteja loukkaavien tuotteiden suurta varastoa. Valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta vielä siitä, ettei se ottanut valituksenalaisen tuomion 320, 321 ja 325 kohdassa huomioon KFST:n lehdistötiedotetta, jonka mukaan kyseessä olevat sopimukset olivat ”oikeudellisella katvealueella”, eikä komission epäilyksiä, jotka liittyivät näiden sopimusten luokitteluun, millä perusteltiin toimialakohtaista tutkintaa, jonka päätteeksi komissio katsoi, että tällaiset sopimukset olisi tutkittava tapauskohtaisesti kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen perusteella. Niiden mukaan tällaisten seikkojen perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, kuten unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 326 kohdassa, että riidanalainen sopimus voitiin luokitella tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

- 87 Valittajat väittävät valituksenalaisen tuomion 160–247 kohtaan kohdistetussa neljännessä valitusperusteessaan, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen ja loukkasi syyttömyysolettaman periaatetta, kun se ei tutkinut, oliko komissio näyttänyt toteen väitteensä, joiden mukaan yhtäältä riidanalaisessa sopimuksessa määrätty rajoitus meni Lundbeckin uusia menetelmäpatenteja pidemmälle ja toisaalta Alpharma-konserni sitoutui sopimuksella olemaan myymättä sitalopraamia, joka oli valmistettu menetelmällä, jolla näitä patenteja ei loukattu, mitä valittajat olivat kuitenkin vaatineet ensimmäisen kanneperusteensa yhteydessä. Näin tehdessään unionin yleinen tuomioistuin oli valittajien mukaan vapauttanut valituksenalaisen tuomion 162 kohdassa komission sitä koskevasta todistustaakasta ja siten kääntänyt tämän todistustaakan velvoittamalla kyseisen tuomion 162–243 kohdassa valittajat osoittamaan, ettei sellaisen sitalopraamin myyntiä, jolla ei loukata patenteja, ollut rajoitettu.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 88 Aluksi on todettava, että valittajat arvostelevat neljännessä valitusperusteessaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se loukkasi syyttömyysolettaman periaatetta ja käänsi todistustaakan, kun se hylkäsi niiden kumoamiskanteensa tueksi esittämän ensimmäisen kanneperusteen, jonka mukaan komissio oli tehnyt ilmeisen arviointivirheen tulkitessaan riidanalaisen sopimuksen ulottuvuutta.
- 89 Tältä osin valituksenalaisen tuomion 157 kohdasta ilmenee, että valittajat väittivät tämän ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä, että komissio teki ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että Alpharma-konserni sitoutui riidanalaisella sopimuksella olemaan myymättä mitään geneeristä sitalopraamia merkityksellisellä ajanjaksolla, siltä osin kuin sillä ei ollut hallussaan tätä tukevia todisteita.
- 90 Kyseisen tuomion 244–247 kohdasta ilmenee myös unionin yleisen tuomioistuimen katsoneen, että komissio oli osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että Alpharma-sopimuksen sananmukaisen, asiayhteyteen perustuvan ja tarkoitukseen perustuvan tulkinnan perusteella voitiin todeta, että Alpharman tämän sopimuksen 1.1 kohdan nojalla hyväksymät velvoitteet eivät koskeneet vain sellaisilla menetelmillä valmistettua sitalopraamia, joilla Alpharma-konserni ja Lundbeck olivat myöntäneet loukattavan Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja, kun unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kyseisen tuomion 162–243 kohdassa yksi toisensa jälkeen kaikki valittajien väitteet, jotka liittyivät riidanalaisen sopimuksen sanamuotoon, sen teko-olosuhteisiin sekä sen jälkeisiin tapahtumiin.
- 91 Valittajat vaativat neljännessä valitusperusteessaan näin ollen ainoastaan, että unionin tuomioistuin arvioi uudelleen kaikkia unionin yleiselle tuomioistuimelle esitettyjä tosiseikkoja ja todisteita, jotka koskevat riidanalaisen sopimuksen ulottuvuutta.
- 92 Tässä yhteydessä on muistutettava, että SEUT 256 artiklan ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta. Unionin yleinen tuomioistuin on näin ollen yksin toimivaltainen määrittämään merkityksellisen tosiseikaston ja arvioimaan sitä sekä selvitysaineistoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tosiseikasto ja selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, niiden arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin.
- 93 Valittajat eivät kuitenkaan ole millään tavoin väittäneet eivätkä varsinkaan osoittaneet, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut tosiseikat tai selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla.
- 94 Lisäksi se, ettei unionin yleinen tuomioistuin hyväksynyt niiden väitteitä, ei merkitse, kuten valittajat väittävät, että se olisi loukannut syyttömyysolettaman periaatetta tai kääntänyt todistustaakan, vaan ainoastaan sitä, että se katsoi, etteivät valittajien esittämät väitteet olleet riittävän vakuuttavia.
- 95 Näin ollen neljäs valitusperuste on jätettävä tutkimatta.
- 96 Kolmannen valitusperusteen osalta on muistutettava, että unionin tuomioistuin on jo todennut, kuten unionin yleinen tuomioistuin korosti valituksenalaisen tuomion 252–254 ja 256 kohdassa, että tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsitettä on tulkittava suppeasti ja sitä

voidaan soveltaa vain tiettytyyppisiin yritysten välisiin sopimuksiin, jotka ovat itsessään ja niiden määräysten sisältö, niiden tavoitteet sekä niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys huomioon ottaen riittävän vahingollisia kilpailulle, jotta voidaan katsoa, ettei niiden vaikutusten tutkiminen ole tarpeen, koska tiettyjen yritysten välisten toiminnan yhteensovittamisen tyyppien voidaan jo luonteensa puolesta katsoa haittaavan normaalin kilpailun asianmukaista toimintaa (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 97 Kun kyse on alkuperäislääkkeiden valmistajan ja useiden rinnakkaislääkkeiden valmistajien välillä tehdyistä samankaltaisista sovintosopimuksista, jotka koskevat vapaasti käytettäväksi tulleen vaikuttavan aineen valmistusmenetelmää koskevaa patenttia ja joiden seurauksena rinnakkaislääkkeiden markkinoille tuloa siirretään myöhemmäksi vastineena rahavarojen tai muiden varojen kuin rahavarojen siirroista alkuperäislääkkeiden valmistajalta rinnakkaislääkkeiden valmistajille, unionin tuomioistuin on todennut, ettei tällaisia sopimuksia voida kaikissa tapauksissa pitää SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina tarkoitukseen perustuvina kilpailunrajoituksina (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 84 ja 85 kohta).
- 98 Tällainen luonnehdinta tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi on kuitenkin tehtävä silloin, kun kyseessä olevan sovintosopimuksen tarkastelusta ilmenee, että siinä määrätty varojen siirrot selittyvät yksinomaan sekä patentinhaltijan että väitetyt patentinloukkaajan kaupallisella intressillä olla ryhtymättä kilpailuun hyödykkeiden laadulla, koska sopimukset, joilla kilpailijat korvaavat tietoisesti kilpailun riskit välisellään käytännön yhteistyöllä, kuuluvat selvästi ”tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen” alaan (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 83 ja 87 kohta).
- 99 Tätä tarkastelua varten on jokaisessa yksittäistapauksessa arvioitava, oliko alkuperäislääkkeiden valmistajan rinnakkaislääkkeiden valmistajalle suorittamien varojen siirtojen positiivinen nettosaldo riittävän suuri, jotta se todella kannustaa viimeksi mainittua luopumaan kyseisille markkinoille tulemisesta ja näin ollen olemaan kilpailematta ansioidensa perusteella alkuperäislääkkeiden valmistajan kanssa ilman, että edellyttäisiin, että tämä positiivinen nettosaldo olisi välttämättä suurempi kuin voitot, joita tämä rinnakkaislääkkeiden valmistaja olisi saanut, jos se olisi voittanut patenttia koskevan oikeudenkäynnin (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 93 ja 94 kohta).
- 100 Nyt käsiteltävässä asiassa valituksenalaisesta tuomiosta ja erityisesti sen 261, 263, 268, 296, 298 ja 326 kohdasta ilmenee ensinnäkin, että riidanalaisessa sopimuksessa määrättiin Alpharma-konsernin sitoumuksesta olla tulematta markkinoille tämän sopimuksen voimassaoloaikana vastineena Lundbeckin sille suorittamista maksuista, joiden määrä liittyi Alpharma-konsernin odottamiin voittoihin. Unionin yleinen tuomioistuin totesi myös, että jos oletetaan, että tätä määrää olisi alennettava komission käyttämää 10 miljoonan USD:n määrää pienempään määrään, se olisi kuitenkin Alpharma-konsernille varma voitto, koska sen markkinoille tulosta mahdollisesti samaa hyötyä oli epävarma.
- 101 Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 278 ja 279 kohdassa, että riidanalaisella sopimuksella oli laajempi ulottuvuus kuin patentinloukkauksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa nostetulla kanteella, joka koski erityisesti tabletteja, jotka Alpharma-konserni oli jo vastaanottanut tai tilannut, ja jota sitä paitsi vain lykättiin riidanalaisella sopimuksella, minkä vahvistaa riidanalaisessa päätöksessä esitetty Lundbeckin lausuma, jonka mukaan kyseisellä sopimuksella ei päätetty riita-asiaa.

- 102 Näin tehdessään unionin yleinen tuomioistuin yhtyi komission riidanalaisessa päätöksessä tekemään arviointiin, joka toistetaan valituksenalaisen tuomion 262 kohdassa ja jonka mukaan riidanalaisella sopimuksella oli lähinnä muutettu Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja koskevien kanteiden lopputulosta koskeva epävarmuus varmuudeksi siitä, ettei Alpharma-konserni tule markkinoille, vaikka tätä sopimusta ei ollut tehty sen jälkeen, kun kyseinen konserni oli arvioinut kyseessä olevien menetelmäpatenttien ansioita, vaan pikemminkin sen suunnitellun käänteisen maksun suuruuden vuoksi, joka kannusti sitä olemaan jatkamatta pyrkimyksiään tulla markkinoille.
- 103 Näin ollen ja ilman, että olisi tarpeen määrittää, saattoiko unionin yleinen tuomioistuin perustellusti rinnastaa valituksenalaisen tuomion 301–310 kohdassa riidanalaisen sopimuksen sopimukseen, joista oli kyse 20.11.2008 annettuun tuomioon Beef Industry Development Society ja Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643) johtaneessa asiassa, on katsottava, ettei unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi, että riidanalainen sopimus kuului SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luonnehdinnan ”tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus” alaan.
- 104 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa valittajien esittämillä väitteillä.
- 105 Valittajat eivät ensinnäkään voi perustellusti arvostella unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se todennut valituksenalaisen tuomion 287 kohdassa, että komission oli arvioitava objektiivisesti Alpharma-konsernin tosiasiallisia mahdollisuuksia voittaa asia Lundbeckin uusia menetelmäpatentteja koskevien oikeudenkäyntien yhteydessä.
- 106 Tältä osin on todettava, että kuten tänään asiassa C-591/16 P, Lundbeck v. komissio annetun tuomion 60 kohdasta ja tänään asiassa C-588/16 P, Generics (UK) v. komissio annetun tuomion 80 kohdasta ilmenee, samoin kuin riidanalaisen sopimuksen kaltaisen sovintosopimuksen osapuolten välisen kilpailusuhteen olemassaolon arviointi (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 50 kohta), myöskään kyseessä olevien menetelmäpatenttien vahvuuden arviointi kyseessä olevan sovintosopimuksen jommankumman osapuolen onnistumismahdollisuuksina ei ole merkityksellinen tämän sopimuksen ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi” luokittelemisen kannalta, kun on todettu, kuten valituksenalaisen tuomion 346 kohdasta lähinnä ilmenee, että se, mikä on saanut rinnakkaislääkkeiden valmistajan luopumaan markkinoille tulosta, on odotettavissa oleva alkuperäislääkkeiden valmistajan suorittama varojen siirto (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 89 kohta).
- 107 Riidanalaisen sopimuksen luonnehtiminen ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi” riippuu nimittäin pelkästään siitä, ovatko kyseisen sopimuksen osapuolet korvanneet tietoisesti kilpailun riskit keskinäisellä käytännön yhteistyöllään, kuten tämän tuomion 98 kohdasta ilmenee.
- 108 Toiseksi valittajat eivät voi myöskään arvostella unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se piti riidanalaisesta sopimusta ”tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena” siitä huolimatta, että sopimus vastasi sekä Alpharma-konsernin että Lundbeckin perusteltuihin huoliin siten, että kyseinen konserni saattoi sen avulla välttää laittomasta markkinoille tulosta aiheutuvat taloudelliset ja oikeudelliset seuraukset sekä patentteja loukkaavien tuotteiden merkittävän varaston hallinnoinnin ja Lundbeck saattoi suojautua menetelmäpatenttien haltijan ja rinnakkaislääkkeiden valmistajien riskien epäsymmetrisyydeltä.

- 109 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 277 ja 317 kohdassa, yhtäältä sopimus ei jää kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle pelkästään sen vuoksi, että se koskee patenttia tai että sillä pyritään sopimaan patenttialan oikeusriita (ks. vastaavasti tuomio 27.9.1988, Bayer ja Maschinenfabrik Hennecke, 65/86, EU:C:1988:448, 15 kohta), ja toisaalta sopimusta voidaan pitää tarkoitukseltaan kilpailua rajoittavana, vaikka sen ainoana päämääränä ei ole kilpailun rajoittaminen, vaan sillä on myös muita, hyväksyttävii päämääriä (tuomio 20.11.2008, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, 21 kohta).
- 110 Se, että kilpailua rajoittava käyttäytyminen voi olla yritykselle kannattavin tai vähiten riskialtis ratkaisu, ei myöskään voi olla esteenä luonnehtimiselle ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi”.
- 111 Unionin tuomioistuimella on erityisesti jo ollut tilaisuus kieltäytyä luokittelemasta ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi” riidanalaisen sopimuksen kaltaisia sopimuksia sillä perusteella, että vahingonkorvaukset, joita alkuperäislääkkeiden valmistajat voivat vaatia rinnakkaislääkkeiden laittomasta markkinoille tulosta, olisivat usein huomattavasti pienempiä kuin näiden valmistajien kärsimät vahingot, koska lakisääteisten vaatimusten noudattamisen varmistaminen on viranomaisten eikä yksityisten yritysten tehtävä (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 88 kohta).
- 112 Näin ollen valittajien esiin tuomien intressien perusteella sopimusta, jonka tämän tuomion 103 kohdassa on todettu olevan riittävän vahingollinen kilpailulle, jotta sitä voitaisiin pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena, ei voida jättää luokittelematta sellaiseksi.
- 113 Kolmanneksi valittajat eivät voi perustellusti arvostella unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se totesi riidanalaisen sopimuksen kilpailunvastaisen tarkoituksen ilman, että se olisi tutkinut ”kontrafaktuaalista skenaariota”.
- 114 Kuten nimittäin asiassa C-591/16 P, Lundbeck v. komissio, tänään annettun tuomion 139 kohdasta ilmenee, tämän tutkinnan avulla voidaan arvioida kollusiivisen käytännön vaikutuksia SEUT 101 artiklan kannalta, kun mainitun käytännön arvioinnin yhteydessä ei ole tullut esiin siinä määrin riittävää vahingollisuutta kilpailulle, jotta voitaisiin katsoa, että se on luokiteltava ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi” (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 115 ja 118 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 115 Kuten unionin tuomioistuin totesi asiassa C-591/16 P, Lundbeck v. komissio, tänään antamassaan tuomiossa (140 kohta), kontrafaktuaalisen skenaarion tutkimista, jonka tarkoitus on tuoda esiin tietyn kollusiivisen käytännön vaikutukset, ei voida edellyttää kollusiivisen käytännön luokittelemiseksi tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, koska muussa tapauksessa kiistettäisiin SEUT 101 artiklan 1 kohdan sanamuodosta johtuva tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen ja vaikutukseen perustuvan kilpailunrajoituksen välinen selvä ero (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 63 kohta).
- 116 Kuten asiassa C-601/16 P, Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio tänään annettusta tuomiosta (86 kohta) ilmenee, arvioinnilla, joka tämän tuomion 98 ja 99 kohdan mukaisesti on tehtävä sen määrittämiseksi, kuuluuko riidanalaisen sopimuksen kaltainen sopimus luonnehdinnan ”tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus” alaan vai ei, ei pyritä millään tavoin

yksilöimään ja arvioimaan menettelytavan kilpailunvastaisia vaikutuksia vaan yksinomaan määrittämään sen objektiivinen vakavuus, jolla voidaan nimenomaan perustella sitä, ettei sen vaikutuksia ole arvioitu.

- 117 Kuten asiassa C-591/16 P, Lundbeck v. komissio, tänään annetun tuomion 131 kohdassa ja asiassa C-601/16 P, Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio, tänään annetun tuomion 87 kohdassa todetaan, se, että tämä arviointi on suoritettava tarvittaessa kyseessä olevan sopimuksen yksityiskohtaisen tarkastelun ja erityisesti siinä sovitun varojen siirron kannustavan vaikutuksen tarkastelun, mutta myös sen tavoitteiden sekä sen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden tarkastelun päätteeksi, ei edellytä kuitenkaan tämän sopimuksen markkinoille aiheuttamien kilpailua rajoittavien vaikutusten arviointia. Se edellyttää ainoastaan monimutkaisten sopimusten kokonaisvaltaista ja huolellista arviointia paitsi sen vuoksi, ettei niitä voida pitää tarkoitukseen perustuvina kilpailunrajoituksina silloin, kun niiden riittävä vahingollisuus kilpailulle on epäselvä, myös sen välttämiseksi, että sopimuksia jätettäisiin luokittelematta tällä tavoin pelkästään niiden monitahoisuuden vuoksi ja huolimatta siitä, että niiden arviointi osoittaa niiden olevan objektiivisesti tarkasteltuina riittävän vahingollisia kilpailulle.
- 118 Neljänneksi valittajat eivät voi tehokkaasti vedota siihen, että nyt käsiteltävässä asiassa ei ollut oikeuskäytännössä edellytettyä kokemusta riidanalaisen sopimuksen luokittelemiseksi tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.
- 119 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 319 kohdassa, jotta riidanalaista sopimusta voitaisiin pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena, ei lainkaan edellytetä, että komissio olisi jo aiemmin todennut sen kaltaisen sopimustyyppin lainvastaiseksi, ja näin on, vaikka sopimus koskee erityistä alaa, kuten immateriaalioikeuksien alaa.
- 120 Tietyn sopimuksen luonnehtimisessa tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi merkitystä on ainoastaan sen ominaispiirteillä (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 84 ja 85 kohta), joista on pääteltävä mahdollinen erityinen haitallisuus kilpailulle tarvittaessa tätä sopimusta, sen tavoitteita sekä sen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä koskevan yksityiskohtaisen analyysin perusteella.
- 121 Riidanalainen sopimus, jolla voitiin viivästyttää Alpharma-konsernin markkinoille tuloa ja johon liittyi Lundbeckin sille suorittamia maksuja, jotka suuruutensa vuoksi kannustivat tätä konsernia olemaan jatkamatta pyrkimyksiään tulla markkinoille, kuuluu tähän kilpailulle erityisen vahingollisten menettelytapojen luokkaan.
- 122 Viidenneksi valittajat eivät voi perustellusti arvostella unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se katsoi, ettei KFST:n lehdistötiedote estänyt riidanalaisen sopimuksen luokittelemista ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi”.
- 123 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 320–324 kohdassa, on nimittäin niin, että vaikka lehdistötiedotteessa viitataan komission kantaan kyseessä olevien sopimusten kilpailua rajoittavasta luonteesta, tämä kanta ilmaistaan vasta alustavan arvioinnin jälkeen, minkä lisäksi sitä ei ilmaistu suoraan komissiolta tai sen yksiköiltä peräisin olevassa tiedotteessa vaan kansallisen kilpailuviranomaisen tiedotteessa, joka ei voinut synnyttää yrityksille perusteltua luottamusta siihen, että niiden toiminta ei rikkoisi SEUT 101 artiklaa.

- 124 Valituksenalaisen tuomion samoista kohdista ilmenee, että KFST oli todennut kyseisessä tiedotteessa, että komission kanta koski erityisesti Lundbeckin suorittamien maksujen suuruutta ja että kaikilla sopimuksilla, joiden tarkoituksena on ostaa kilpailija pois markkinoilta, rajoitetaan kilpailua.
- 125 Nämä toteamukset huomioon ottaen unionin yleinen tuomioistuin saattoi valituksenalaisen tuomion 326 kohdassa perustellusti luonnehtia riidanalaista sopimusta ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi” KFST:n lehdistötiedotteesta huolimatta.
- 126 Kuudenneksi valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta virheellisesti siitä, että se otti valituksenalaisen tuomion 318 kohdassa huomioon sen, että Alpharma-konserni ja Lundbeck olivat tietoisia siitä, että riidanalainen sopimus oli omiaan aiheuttamaan ongelmia kilpailuoikeuden kannalta, ja sen, että tästä sopimuksesta oli pyydetty oikeudellista lausuntoa, perusteena tämän sopimuksen luokittelemiselle tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.
- 127 Tämä väite perustuu valituksenalaisen tuomion 318 kohdan virheelliseen tulkintaan. Unionin yleisen tuomioistuimen kyseisessä kohdassa esittämä näkemys liittyy asiayhteyteen, jossa se tutki valittajien väitteitä, joiden mukaan riidanalaisen sopimuksen kaltaisten sopimusten kilpailunvastaisuudesta oli oikeudellista epävarmuutta. Unionin yleinen tuomioistuin totesi siinä lähinnä ainoastaan, että väitetystä oikeudellisesta epävarmuudesta huolimatta sekä Lundbeck että Alpharma-konserni olivat tietoisia siitä, että niiden käyttäytyminen oli ainakin omiaan aiheuttamaan ongelmia kilpailuoikeuden näkökulmasta.
- 128 Edellä esitetyn perusteella kolmas valitusperuste on jätettävä tutkimatta ja neljäs valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Viides valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 129 Valittajat väittivät kumoamiskanteensa yhteydessä esittämässään viidennessä kanneperusteessa, että komissio oli loukannut niiden puolustautumisoikeuksia, koska se ei ollut ilmoittanut niille kohtuullisessa ajassa niitä koskevasta tutkinnasta ja väitteistä, joita se esitti kantajia vastaan, minkä vuoksi niillä ei ollut hallussaan niiden puolesta puhuvia todisteita.
- 130 Hylätessään tämän kanneperusteen unionin yleinen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 353–358 kohdassa oikeuskäytännöstä, joka koskee kohtuullisen käsittelyajan noudattamista kilpailupolitiikan alaan kuuluvassa hallinnollisessa menettelyssä sekä menettelytapoja, joilla vahvistetaan puolustautumisoikeuksien loukkaaminen tämän ajan noudattamatta jättämisen vuoksi, ja muistutti erityisesti 21.9.2006 annetun tuomion Technische Unie v. komissio (C-113/04 P, EU:C:2006:593) 42, 43 ja 54 kohdasta sekä 29.3.2011 annetun tuomion ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym. (C-201/09 P ja C-216/09 P, EU:C:2011:190) 118 ja 120–122 kohdasta.
- 131 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 360 ja 361 kohdassa ensin, että riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn ensimmäinen ja toinen vaihe eivät kumpikaan ylittäneet kohtuullista käsittelyaikaa.

- 132 Tämän jälkeen se totesi kyseisen tuomion 362 kohdassa, että ”siltä osin kuin kantajat perustavat kanneperusteensa ajankohtaan, jona komissio sai ensimmäisen kerran tiedon riidanalaisesta sopimuksesta osoittaakseen, ettei komissio ollut noudattanut velvollisuuttaan tehdä päätös kohtuullisessa ajassa ja että se on siten loukannut niiden puolustautumisoikeuksia, on korostettava, ettei tällaista lähestymistapaa ole noudatettu oikeuskäytännössä, jossa otetaan lähtökohdaksi sellaisten ensimmäisten toimenpiteiden päivämäärä, jotka merkitsevät moitetta kilpailusääntöjen rikkomisesta”.
- 133 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 367–371 kohdassa katsoessaan, ettei hallinnollisen menettelyn kohtuullista kestoa ole ylitetty, seuraavaa:
- ”367 – – on todettava, että kantajat vetoavat ainoastaan kolmen asiakirjaryhmän menettämiseen, joita ovat riidanalaista sopimusta koskevat luonnokset ja kommentit, esimerkiksi Alpharma-konsernin työntekijän 20.2.2002 lähettämässä sähköpostiviestissä mainittu luonnos, sitalopraamia koskevat toimintasuunnitelmat ja niiden ulkopuolisen neuvonantajan asiakirjat.
- 368 Jos oletetaan, että kantajat ovat väitteillään täyttäneet valituksenalaisen tuomion 357 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä vaaditut täsmällisyyden ja erityisluonteen edellytykset, tältä osin on todettava, että KFST:n lehdistötiedotteen ja komission aloittaman toimialakohtaisen tutkinnan valossa huolellisen yrityksen olisi pitänyt säilyttää kaikki tarvittavat asiakirjat puolustuksensa varmistamiseksi mahdollisessa kilpailuoikeuden rikkomista koskevassa menettelyssä ainakin unionin oikeudessa säädetyn vanhentumisajan päättymiseen saakka (ks. valituksenalaisen tuomion 363 kohta).
- 369 Huolellisuus kuuluu oikeuskäytännössä (ks. valituksenalaisen tuomion 358 kohta) vaadittuihin edellytyksiin, jotta asianosainen voi vedota hyödyllisesti puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen menettelyn väitetyn kohtuuttoman keston vuoksi.
- 370 Koska kantajat eivät ole selittäneet kyseisten asiakirjojen katoamista erityisillä tapahtumilla, jotka muodostuvat muusta kuin pelkästä ajan kulumisesta, niiden väitettä ei voida hyväksyä.
- 371 Erityisesti Alpharma-konsernin ulkopuolisen neuvonantajan asiakirjoista, jotka tämä tuhosi vuonna 2007 Tanskan asianajajayhdistyksen säännösten mukaisesti, on huomautettava, etteivät kantajat ole esittäneet enempää täsmennyksiä tästä säännöstöstä ja että jos ne olisivat olleet huolellisia, ne olisivat joka tapauksessa voineet itse säilyttää jäljennökset näistä asiakirjoista.”

Asianosaisten lausumat

- 134 Viidennessä valitusperusteessaan, joka koskee valituksenalaisen tuomion 361–364 ja 366–371 kohtaa, valittajat väittävät yhtäältä, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen arvioidessaan tutkinnan kestoa ja loukkasi niiden puolustautumisoikeuksia 15.7.2015 annetun tuomion SLM ja Ori Martin v. komissio (T-389/10 ja T-419/10, EU:T:2015:513) 341 kohdan vastaisesti. Valittajien mukaan se otti virheellisesti huomioon ainoastaan sen ajankohdan jälkeisen ajanjakson, jona Alpharma-konsernille oli ilmoitettu toimenpiteistä, joiden mukaan sitä moitittiin kilpailusääntöjen rikkomisesta, mikä tapahtui Alpharma LLC:n osalta vuonna 2010 ja Xellian osalta vuonna 2011, eikä sen ajankohdan, jona

komissio vastaanotti kilpailusääntöjen rikkomista koskevat tiedot, eli lokakuun 2003, joka vastaa ajankohtaa, jona KFST toimitti komissiolle kyseessä olevia sopimuksia koskevat tiedot, jälkeistä ajanjaksoa. Tällöin se ei todennut, että komissio oli velvollinen esittämään perustelut, joiden vuoksi tämä kesto ei ollut liiallinen. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin asetti valittajien mukaan virheellisesti Alpharma-konsernille tiukemman asiakirjojen säilyttämisvelvollisuuden ajalta ennen kuin sille ilmoitettiin sitä koskevasta tutkinnasta, mikä on ristiriidassa 16.6.2011 annetun tuomion Heineken Nederland ja Heineken v. komissio (T-240/07, EU:T:2011:284, 301 kohta) kanssa. Se ei etenkään voinut katsoa, että Alpharma-konsernilla oli tällainen velvollisuus sillä perusteella, että komissio oli tutkinut Lundbeckin toimintaa ja aloittanut toimialakohtaisen tutkinnan, koska ei ollut osoitettu, että Alpharma-konserni olisi ollut tietoinen näistä tutkinnoista.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 135 Valittajien viides valitusperuste jakautuu aineellisesti kahteen osaan.
- 136 Ensimmäisessä osassa valittajat riitauttavat päivän, jota unionin yleinen tuomioistuin piti komission aloittaman ja riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen menettelyn alkamisajankohtana arvioidessaan kyseisen menettelyn keston kohtuullisuutta.
- 137 Nyt käsiteltävän valitusperusteen toisessa osassa valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se kieltäytyi toteamasta, että niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu kyseisen menettelyn kohtuuttoman keston vuoksi, sillä perusteella, etteivät valittajat olleet täyttäneet huolellisuusvelvoitettaan, jonka perusteella niiden olisi pitänyt säilyttää kaikki tarvittavat asiakirjat puolustuksensa varmistamiseksi tässä samassa menettelyssä.
- 138 Tämän valitusperusteen ensimmäisestä osasta on todettava, kuten unionin yleinen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 356 kohdassa, että käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatteen soveltamiseksi on tehtävä ero komission hallinnollisen menettelyn kahden vaiheen eli väitetiedoksianto edeltävän tutkintavaiheen ja muun hallinnollisen menettelyn välillä; ensimmäinen vaihe ulottuu komission toteuttamista ensimmäisistä toimenpiteistä, jotka sisältävät yritykselle osoitetun moitteen siitä, että se on syyllistynyt kilpailusääntöjen rikkomiseen, väitetiedoksiintoon, ja toinen vaihe ulottuu tästä väitetiedoksiannosta komission tekemään lopulliseen päätökseen (ks. vastaavasti tuomio 21.9.2006, Technische Unie v. komissio, C-113/04 P, EU:C:2006:593, 42 ja 43 kohta).
- 139 Nyt käsiteltävässä asiassa valituksenalaisen tuomion 359 ja 361 kohdasta ilmenee, että ensimmäiset toimenpiteet, jotka merkitsevät komission Zoetisille, josta on tullut Alpharma LLC, ja Xellialle osoittamaa moitetta, toteutettiin 19.3.2010 ja 14.3.2011. Valittajat eivät kuitenkaan väitä eivätkä varsinkaan osoita, että nämä päivämäärät olisivat seurausta tosiseikkojen huomioon ottamisesta vääristyneellä tavalla erityisesti siten, että se, että komissio vastaanotti KFST:n lokakuussa 2003 toimittamat tiedot, jotka koskivat kyseessä olevia sopimuksia, tai mikä tahansa valituksenalaisen tuomion 359 kohdassa tarkoitettu komission myöhempi toimenpide olisi merkinnyt komission moitetta Alpharma-konsernia kohtaan.
- 140 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin saattoi valituksenalaisen tuomion 361 kohdassa oikeudellista virhettä tekemättä todeta, että menettelyn ensimmäinen vaihe alkoi Zoetisin osalta 19.3.2010 ja Xellian osalta 14.3.2011.

- 141 Tämän valitusperusteen toisesta osasta on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin kieltäytyi kahdesta syyistä hyväksymästä valittajien väitteitä, joiden mukaan niiden puolustautumisoikeuksia oli loukattu, koska riidanalaisen sopimuksen tekeminen ja riidanalaisen päätöksen tekeminen erosivat ajallisesti huomattavasti toisistaan, minkä vuoksi ne eivät kyenneet löytämään tiettyjä asiakirjoja, joita ne pitivät puolustautumisensa kannalta ratkaisevina.
- 142 Yhtäältä unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 367 kohdassa ensinnäkin, että valittajat vetosivat ainoastaan kolmen asiakirjaryhmän menettämiseen, joita ovat riidanalaisista sopimusta koskevat luonnokset ja kommentit, esimerkiksi Alpharma-konsernin työntekijän 20.2.2002 lähettämässä sähköpostiviestissä mainittu luonnos, sitalopraamia koskevat toimintasuunnitelmat ja niiden ulkopuolisen neuvonantajan asiakirjat. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 370 kohdassa, etteivät valittajat selittäneet kyseisten asiakirjojen katoamista erityisillä tapahtumilla, jotka muodostuvat muusta kuin pelkästä ajan kulumisesta. Kolmanneksi se katsoi kyseisen tuomion 371 kohdassa, että kun kyse on Alpharma-konsernin ulkopuolisen neuvonantajan asiakirjoista, jotka tämä tuhosi vuonna 2007 Tanskan asianajajayhdistyksen säännösten mukaisesti, valittajat eivät olleet esittäneet enempää täsmennyksiä tästä säännöstöstä ja että jos ne olisivat olleet huolellisia, ne olisivat joka tapauksessa voineet itse säilyttää jäljennökset näistä asiakirjoista.
- 143 Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 368 ja 369 kohdassa, etteivät valittajat voineet vedota puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen menettelyn väitetyn kohtuuttoman keston vuoksi, koska ne eivät olleet täyttäneet huolellisuusveloitettaan, sellaisena kuin siitä muistutetaan 29.3.2011 annetussa tuomiossa ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym. (C-201/09 P ja C-216/09 P, EU:C:2011:190, 120–122 kohta), johon viitataan valituksenalaisen tuomion 358 kohdassa. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tältä osin, että kun otetaan huomioon KFST:n lehdistötiedote ja komission aloittama toimialakohtainen tutkinta, huolellisen yrityksen oli säilytettävä kaikki tarvittavat asiakirjat puolustuksensa varmistamiseksi mahdollisen kilpailuoikeuden rikkomista koskevan menettelyn yhteydessä ainakin unionin oikeudessa säädetyn vanhentumisajan päättymiseen saakka.
- 144 Tästä unionin yleisen tuomioistuimen käyttämästä toisesta perustelusta on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi valituksenalaisen tuomion 368 ja 369 kohdassa oikeuskäytäntöä, joka ei liity valittajien esittämään väitteeseen, ja asetti näin ollen valittajille huolellisuusvelvollisuuden sellaisen oikeuskäytännön perusteella, jota ei voida soveltaa niiden tilanteeseen.
- 145 Vaikka yhtäältä unionin yleinen tuomioistuin oli todennut perustellusti valituksenalaisen tuomion 361 kohdassa, että hallinnollinen menettely oli alkanut Zoetisin osalta 19.3.2010 ja Xellian osalta 14.3.2011 eikä se ollut kestänyt kohtuuttoman kauan, ja toisaalta valittajat arvostelivat – kuten kyseisen tuomion 349 kohdasta ja niiden kumoamiskanteesta ilmenee – komissiota siitä, että se oli ilmoittanut valittajille tutkinnasta, jonka komissio oli aloittanut joulukuussa 2003 ja joka koski kyseessä olevia sopimuksia, vasta kahdeksan tai yhdeksän vuotta sen aloittamisen jälkeen, minkä vuoksi ne eivät enää kyenneet kokoamaan puolustuksensa kannalta hyödyllisiä todisteita, unionin yleinen tuomioistuin sovelsi suoraan oikeuskäytäntöä, joka liittyy puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen komission hallinnollisen menettelyn ensimmäisen vaiheen kohtuuttoman keston vuoksi, ja erityisesti 21.9.2006 annetun tuomion Technische Unie v. komissio (C-113/04 P, EU:C:2006:593) 43, 54 ja 60–71 kohtaa sekä 29.3.2011 annetun tuomion ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym. (C-201/09 P ja C-216/09 P, EU:C:2011:190) 118–122 kohtaa, jotka mainitaan valituksenalaisen tuomion 357, 358, 362 ja 369 kohdassa.

- 146 Näin tehdessään, ja vaikka komission hallinnollisen menettelyn kesto ei ollut riitautettu, unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 368 ja 369 kohdassa, että sen tehtävänä oli varmistua Zoetisin ja Xellian puolustautumisoikeuksien loukkaamisen arvioimiseksi siitä, että kyseiset yhtiöt olivat todella noudattaneet huolellisuusvelvoitettaan, joka edellisessä kohdassa mainittujen tuomioiden mukaan velvoittaa kaikkia yrityksiä, joille on ilmoitettu niitä vastaan kohdistetun menettelyn aloittamisesta.
- 147 Vaikka kantajat arvostelevat komissiota siitä, ettei tämä ollut aloittanut hallinnollista menettelyä Zoetisia ja Xelliaa vastaan riittävän ajoissa, mikä merkitsee niiden puolustautumisoikeuksien loukkaamista, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että niillä on huolellisuusvelvoite, joka perustuu oikeuskäytäntöön, jota sovelletaan ainoastaan sen jälkeiseen ajanjaksoon, kun komissio on aloittanut hallinnollisen menettelyn.
- 148 Kuten valittajat perustellusti väittävät, unionin yleinen tuomioistuin teki tämän vuoksi oikeudellisen virheen.
- 149 On kuitenkin huomautettava, että vaikka unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun perustelut olisivat unionin oikeuden vastaisia, tällainen oikeudenvastaisuus ei voi johtaa tuomion kumoamiseen vaan perustelut on korvattava uusilla perusteluilla, jos tuomiolauselman tueksi on sellaisia muita perusteluja, että siitä ilmenevä lopputulos on perusteltu (tuomio 6.11.2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. komissio, komissio v. Scuola Elementare Maria Montessori ja komissio v. Ferracci, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 48 kohta).
- 150 Näin on nyt käsiteltävässä asiassa.
- 151 Vaikka on totta, ettei unionin yleinen tuomioistuin voinut vedota valittajiin sovellettavaan huolellisuusvelvoitteeseen, jota sovelletaan tämän tuomion 145 kohdassa mainituissa tuomioissa kyseessä olevan kaltaisessa erilaisessa tilanteessa oleviin yrityksiin, unionin yleinen tuomioistuin saattoi kuitenkin ainakin nyt käsiteltävässä asiassa tukeutua valittajia koskevaan erityiseen varovaisuusvelvollisuuteen, joka velvoittaa ne huolehtimaan siitä, että niiden kirjanpidossa tai arkistoissa säilytetään asianmukaisesti tietoja, joiden perusteella niiden toiminta voidaan selvittää, muun muassa sitä varten, että niillä on käytettävissään tarvittavat todisteet myöhempien hallinnollisten menettelyjen tai oikeudenkäyntimenettelyjen varalta.
- 152 Se, että 15.1.2008 aloitettiin asetuksen N:o 1/2003 17 artiklan perusteella toimialakohtainen tutkinta, jonka tarkoituksena oli, kuten valituksenalaisen tuomion 22 kohdasta, riidanalaisen päätöksen 12 perustelukappaleesta sekä lääkealan toimialakohtaisen tutkinnan aloittamisesta 15.1.2008 tehdyn päätöksen 3–5 perustelukappaleesta lähinnä ilmenee, tutkia lääkeyhtiöiden välillä tehtyjä menetelmäpatentteja koskevien riita-asioiden sovintosopimusten kaltaisia sopimuksia sen määrittämiseksi, rikottiinko niillä SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaa, muodostaa yhtäältä seikan, jota Zoetisin ja Xellian – joiden unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 189 kohdassa olevan lääkealan asiantuntevia ja kokeneita toimijoita – kaltaiset rinnakkaislääkkeiden valmistajat eivät voi jättää huomiotta, ja toisaalta seikan, joiden perusteella niiden olisi pitänyt suojautua siltä, että ajan kulumisen vuoksi ne menettäisivät todisteita, jotka voivat olla niille hyödyllisiä myöhemmissä hallinnollisissa menettelyissä tai oikeudenkäyntimenettelyissä.
- 153 Sekä asetuksen N:o 1/2003 esitöistä että kyseisen asetuksen 17 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä alakohdasta ilmenee nimittäin selvästi, että toimialakohtaiset tutkinnat ovat väline, jolla pyritään vahvistamaan oletukset kilpailunrajoituksista sillä alalla, jota kyseiset tutkinnat koskevat.

- 154 Kun komissio aloittaa tällaisen tutkinnan, kyseisen toimialan yritysten ja erityisesti niiden yritysten, jotka ovat tehneet kyseisen tutkinnan aloittamisesta tehdyssä päätöksessä nimenomaisesti tarkoitettuja sopimuksia, kuten Zoetis ja Xellia olivat tehneet, on varauduttava siihen, että niitä vastaan voidaan mahdollisesti aloittaa tulevaisuudessa erillisiä menettelyjä, ja näin on varsinkin, kun lääkealan toimialakohtaisen tutkinnan aloittamisesta 15.1.2008 tehdyn päätöksen 8 perustelukappaleessa todetaan nimenomaisesti, että ”mikäli lääkealan toimialakohtaisessa tutkinnassa ilmeni, että mahdollisesti on olemassa kilpailua rajoittavia sopimuksia tai menettelytapoja taikka määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, komissio – – voi harkita – – [aloittavansa] yksittäisiin yksiköihin kohdistuvia tutkintoja, jotka voivat johtaa päätösten antamiseen [SEUT 101] ja/tai [SEUT 102] artiklan nojalla”.
- 155 Näin ollen ilman, että olisi tarpeen määrittää, olivatko Zoetis ja Xellia tietoisia KFST:n lehdistötiedotteesta vai eivät, on katsottava, että kun otetaan huomioon edellä esitetty ja se, että komissio aloitti lääkealaa koskevan tutkinnan 15.1.2008 eli alle neljä ja puoli vuotta riidanalaisen sopimuksen päättymisen jälkeen, kantajat eivät voi pätevästi väittää, että komissio olisi loukannut Zoetisin ja Xellian puolustautumisoikeuksia aloittamalla hallinnollisen menettelyn niiden osalta liian myöhään, minkä vuoksi riidanalainen päätös olisi kumottava.
- 156 Näin on oltava sitäkin suuremmalla syyllä, kun unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 371 kohdassa – eivätkä valittajat ole riitauttaneet tätä seikkaa nyt käsiteltävän valituksen yhteydessä – että ”erityisesti Alpharma-konsernin ulkopuolisen neuvonantajan asiakirjoista, jotka tämä tuhosi vuonna 2007 [eli ennen kuin komissio aloitti toimialakohtaisen tutkinnan] Tanskan asianajajayhdistyksen säännösten mukaisesti, on huomautettava, etteivät kantajat ole esittäneet enempää täsmennyksiä tästä säännöstöstä ja että jos ne olisivat olleet huolellisia, ne olisivat joka tapauksessa voineet itse säilyttää jäljennökset näistä asiakirjoista”.
- 157 Viides valitusperuste on edellä esitetyn perusteella hylättävä.

Kuudes valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 158 Valittajat väittivät kumoamiskanteensa yhteydessä esittämässään kuudennessa kanneperusteessa, että komissio oli loukannut syrjintäkiellon periaatetta, koska se oli määrännyt riidanalaisen sopimuksen osalta seuraamuksia yhtäältä A.L. Industrierille, joka on Alpharma-konsernin emoyhtiö, ja Alpharma-konsernin tytäryhtiö Xellialle, ja toisaalta Alpharma LLC:lle, joka on Alpharma-konsernin alakonsernin emoyhtiö, kun taas yhtäältä Lundbeckin ja toisaalta Merck KGa:n ja Generics (UK) Ltd:n välillä tehdyn sopimuksen osalta komissio oli määrännyt seuraamuksia yksinomaan Merckille, joka on Merck-konsernin emoyhtiö, ja Merck-konsernin tytäryhtiö Generics (UK):lle eikä Merck Generics Holding GmbH:lle, joka on Merck-konsernin alakonsernin emoyhtiö.

159 Unionin yleinen tuomioistuin totesi hylätessään tämän kanneperusteen valituksenalaisen tuomion 387–392 kohdassa seuraavaa:

”387 – – on todettava, että merkityksellisellä ajanjaksolla Alpharma ApS, Alpharma Inc. ja A.L. Industrier muodostivat yhden yrityksen, vaikka näin ei ollut enää silloin, kun riidanalainen päätös tehtiin. Tuolloin Xellia, joka oli Alpharma ApS:n seuraaja, Zoetis, joka oli Alpharma Inc.:n seuraaja, ja A.L. Industrier olivat kukin erillinen yritys, kuten riidanalaisen päätöksen 50–52 ja 1269–1275 perustelukappaleesta ilmenee.

--

389 – – riidanalaisesta päätöksestä ja erityisesti 43, 1275, 1284 ja 1286 perustelukappaleesta ilmenee selvästi, että komissio on katsonut, että A.L. Industrier, joka omisti Alpharma Inc:n, muodosti Alpharma Inc:n kanssa yhden ainoan yrityksen, johon kuului myös Alpharma ApS. Kantajat eivät myöskään kiistä sitä, että nämä kolme yhtiötä muodostivat riidanalaisen sopimuksen tekohetkellä yhden ainoan yrityksen.

390 Riidanalaisesta päätöksestä (alaviite 31) ilmenee Merck-konsernin osalta, että Generics (UK), joka oli allekirjoittanut kaksi kyseessä olevaa sopimusta Lundbeckin kanssa, oli sopimusten kattamana ajanjaksona Merck Generics Holdingin määräysvallassa, joka puolestaan oli Merckin määräysvallassa. Riidanalaisessa päätöksessä todetaan myös, että vuonna 2007 Generics (UK) myytiin toiselle yritykselle, jolloin se poistui Merck-konsernista (33 perustelukappale).

391 Sitä vastoin komission unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamasta vastauksesta ja sen tässä yhteydessä esittämästä asiakirjasta ilmenee, että riidanalaisen päätöksen tekohetkellä Merck ja Merck Generics Holding kuuluivat yhä samaan yritykseen. Vaikka tätä seikkaa ei ole mainittu riidanalaisessa päätöksessä, kuten kantajat väittävät, on todettava, että kyseinen asiakirja kuuluu komission hallinnolliseen asiakirja-aineistoon, joten komissiolla oli se hallussaan tätä päätöstä tehdessään.

392 Lisäksi on huomattava, että kun otetaan huomioon A.L. Industrierin taloudellinen tilanne, oli täysin perusteltua, että komissio katsoi Zoetisin olevan yhteisvastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Xellia oli syyllistynyt, koska muutoin ainoastaan viimeksi mainittu olisi ollut vastuussa Alpharma-konsernin tekemään rikkomiseen liittyvästä sakosta lähes kokonaisuudessaan, mikä olisi tehnyt tämän sakon maksamisesta vähemmän varmaa. Sitä vastoin niin kauan kuin Merckillä on määräysvalta Merck Generics Holdingissa, viimeksi mainitun varoja voidaan käyttää Merck-konsernille määrätyn sakon maksamiseen ilman, että sitä olisi tätä varten välttämätöntä mainita riidanalaisen päätöksen päätösosassa.”

Asianosaisten lausumat

160 Valittajat väittävät valituksenalaisen tuomion 378–394 kohtaa koskevassa kuudennessa valitusperusteessaan, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se vahvisti riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se oli osoitettu Zoetisille, josta on tullut Alpharma LLC, eikä Merck Generics Holdingille, vaikkei mikään kyseisessä päätöksessä oikeuta erottamaan näiden kahden yrityksen tilanteita toisistaan. Valittajat väittävät lisäksi, että unionin yleinen tuomioistuin korvasi komission perustelut omilla perusteluillaan ja rikkoi oikeuskäytäntöä, jonka mukaan perustelujen puuttumista ei voida korjata sillä, että asianosainen

saa kyseisen päätöksen perustelut tietoonsa unionin tuomioistuimissa käytävän oikeudenkäynnin aikana, ja viittaavat 19.7.2012 annetun tuomion Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco v. komissio (C-628/10 P ja C-14/11 P, EU:C:2012:479) 74 kohtaan.

161 Komissio pitää tätä valitusperustetta perusteettomana.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

162 Valittajat arvostelevat kuudennen valitusperusteen ensimmäisessä osassa unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta hylkäämällä kuudennen kanneperusteen, johon ne vetosivat kumoamiskanteensa tueksi.

163 Tältä osin on muistutettava, että kun yritys rikkoo unionin kilpailusääntöjä, sen asiana on yksilöllisen vastuun periaatteen mukaisesti vastata kyseisestä rikkomisesta (tuomio 27.4.2017, Akzo Nobel ym. v. komissio, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 49 kohta).

164 Kun yritys muodostuu useasta luonnollisesta henkilöstä tai oikeushenkilöstä, kysymystä, mikä tai kuka on se oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, jota komission on pidettävä vastuullisena kilpailusääntöjen rikkomisesta ja jolle komission on langetettava seuraamus määräämällä sakko, ei ole ratkaistu asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdassa (tuomio 27.4.2017, Akzo Nobel ym. v. komissio, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 50 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

165 Käyttäessään toimivaltaansa määrätä seuraamus, sellaisena kuin se on rajattu edellisessä kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä, komissio ei voi loukata yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, joka edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavalla eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (tuomio 24.9.2020, Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi v. komissio, C-601/18 P, EU:C:2020:751, 101 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), kuten unionin yleinen tuomioistuin korosti valituksenalaisen tuomion 386 kohdassa.

166 Lisäksi on muistutettava, että kun yritys on menettelyllään rikkonut SEUT 101 artiklaa, se ei voi välttyä seuraamukselta sillä perusteella, että toiselle talouden toimijalle ei ole määrätty sakkoa (tuomio 9.3.2017, Samsung SDI ja Samsung SDI (Malaysia) v. komissio, C-615/15 P, ei julkaistu, EU:C:2017:190, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Erityisesti yritys, jolle on määrätty sakko kilpailusääntöjen vastaisesta kartelliin osallistumisesta, ei voi vaatia kyseisen sakon kumoamista tai alentamista sillä perusteella, että toiselle samaan kartelliin osallistuneelle yritykselle ei ole osittain tai lainkaan määrätty seuraamusta osallistumisestaan kyseiseen kartelliin (tuomio 9.3.2017, Samsung SDI ja Samsung SDI (Malaysia) v. komissio, C-615/15 P, ei julkaistu, EU:C:2017:190, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

167 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi joka tapauksessa valituksenalaisen tuomion 387–392 kohdassa, että Alpharma LLC ja Merck Generics Holding olivat riidanalaisen päätöksen tekohetkellä erilaisissa tilanteissa yhtäältä siksi, että Xellia, Zoetis, josta on tullut Alpharma LLC, ja A.L. Industrier kuuluivat kukin eri yrityksiin, kun taas Merck, joka oli Merck-konsernin emoyhtiö, ja Merck Generics Holding, joka oli Merck-konsernista kyseessä olevien sopimusten päättymisen jälkeen poistuneen Generics (UK):n emoyhtiö, kuuluivat samaan yritykseen, ja toisaalta kyseessä oleviin sopimuksiin osallistuneiden yhtiöiden erityisen taloudellisen tilanteen vuoksi.

- 168 Näin ollen on todettava, että koska valittajat eivät ole tilanteessa, joka voitaisiin rinnastaa Merck Generics Holdingin tilanteeseen, ne eivät voi pätevästi arvostella unionin yleistä tuomioistuinta yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta.
- 169 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa sillä valittajien tämän valitusperusteen toisessa osassa esittämällä seikalla, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin olisi Zoetisin, josta on tullut Alpharma LLC, ja Merck Generics Holdingin erilaisen kohtelun oikeuttamiseksi täydentänyt riidanalaisen päätöksen perusteluja toteamalla, ettei Zoetis kuulunut samaan yritykseen kuin A.L. Industrier riidanalaisen päätöksen tekohetkellä.
- 170 Sen lisäksi, että tämä unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 387 kohdan toiseen virkkeeseen tekemä täsmennys on vain toinen kahdesta valittajien ja Merck Generics Holdingin tilanteen erotteluperusteesta, ja valittajat eivät ole riitauttaneet toista perustetta, joka liittyy kyseessä oleviin sopimuksiin osallistuneiden yhtiöiden erityiseen taloudelliseen tilanteeseen, sellaisena kuin se on esitetty valituksenalaisen tuomion 392 kohdassa, on todettava, kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 387 kohdassa, että tämä täsmennys ilmenee itse riidanalaisesta päätöksestä.
- 171 Koska toimen perusteluja on arvioitava paitsi sen sanamuodon, myös sen asiayhteyden ja kyseessä olevaa alaa koskevan oikeussääntöjen kokonaisuuden valossa (ks. vastaavasti tuomio 14.2.1990, Delacre ym. v. komissio, C-350/88, EU:C:1990:71, 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ottaen tarvittaessa huomioon sen, että tämä toimi on annettu asiayhteydessä, jonka toimen adressaatti tuntee (ks. vastaavasti tuomio 17.9.2020, Rosneft ym. v. neuvosto, C-732/18 P, ei julkaistu, EU:C:2020:727, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), se seikka, että komission unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämiensä kirjallisten huomautusten yhteydessä antamaa selitystä, sellaisena kuin se ilmenee valituksenalaisen tuomion 379 kohdasta, ei ole nimenomaisesti ja perinpohjaisesti sisällytetty riidanalaiseen päätökseen, ei välttämättä estä unionin yleistä tuomioistuinta ottamasta huomioon tätä selitystä sekä kyseisen päätöksen sisältämiä seikkoja vastatakseen kantajan väitteisiin (ks. analogisesti tuomio 30.9.2003, Freistaat Sachsen ym. v. komissio, C-57/00 P ja C-61/00 P, EU:C:2003:510, 62 ja 63 kohta).
- 172 Näin on oltava erityisesti silloin, kun unionin yleisen tuomioistuimen on vastattava valittajien esittämän kaltaiseen väitteeseen, jonka mukaan komissio on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta riidanalaisesta päätöstä laatiessaan, kun taas – kuten tämän tuomion 164 kohdassa muistutetaan – komissio voi lähtökohtaisesti vapaasti valita useista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä muodostuvan yrityksen sisällä sen, jonka komissio katsoo olevan vastuussa rikkomisesta, eikä komission voida kohtuudella edellyttää selittävän päätöksensä puitteissa ja kunkin sen adressaattina olevan yhtiön osalta niitä perusteita, joilla se katsoo joko kaikkien tai yksinomaan yhden näistä luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä, jotka muodostavat yrityksen tai yritykset, jotka ovat osallistuneet SEUT 101 tai SEUT 102 artiklan vastaiseen toimintaan, olevan vastuussa.
- 173 Edellä esitetyn perusteella kuudes valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Seitsemäs valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 174 Valituksenalaisen tuomion 401–407 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valittajien kumoamiskanteensa tueksi esittämän seitsemännen kanneperusteen toisen osan, jossa ne väittivät, että komissio oli niille määrättyä sakkoa laskiessaan jättänyt ottamatta huomioon riidanalaisen sopimuksen arvioimista kilpailuoikeuden kannalta koskevan oikeudellisen epävarmuuden.
- 175 Se muistutti aluksi valituksenalaisen tuomion 403–405 kohdassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka koskee rikkomisten ennakoitavuuden vaatimusta ja edellytystä, jonka mukaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan rikkomisen on tapahduttava asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettulla tavalla ”tahallaan tai tuottamuksesta”. Unionin yleinen tuomioistuin arvioi myös kyseisen tuomion 407 kohdassa, ettei Alpharma-konserni ollut tietämätön siitä, että riidanalaisen sopimuksen tekeminen saattoi olla kilpailulainsäädännön kannalta ongelmallista.
- 176 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 314 ja 318 kohdasta ilmenevän, ettei ollut olemassa oikeudellista epävarmuutta siitä, voidaanko sopimus, jolla on riidanalaisen sopimuksen ominaispiirteet ja joka on tehty samassa asiayhteydessä, luokitella ”tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi”.

Asianosaisten lausumat

- 177 Seitsemännessä valitusperusteessaan, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 401–407 kohtaan, valittajat väittävät unionin yleisen tuomioistuimen loukanneen oikeusvarmuuden periaatetta, kun se katsoi, ettei ollut olemassa oikeudellista epävarmuutta siitä, voidaanko riidanalainen sopimus luokitella tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, ja näin ollen salli komission määrätä niille erittäin suuren sakon. Tämän oikeudellisen epävarmuuden osoittavat valittajien mukaan KFST:n lausunnot, mutta myös sen toimialakohtaisen tutkinnan kesto, joka edelsi menettelyä, jonka päätteeksi riidanalainen päätös tehtiin, sekä tämän päätöksen pituus.
- 178 Komissio väittää tämän valitusperusteen olevan perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 179 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 405 kohdassa, yritykselle voidaan määrätä seuraamus SEUT 101 artiklan 1 kohdan alaan kuuluvasta menettelystä, kun kyseinen yritys ei voinut olla tietämättä, että sen menettely rajoittaa kilpailua, riippumatta siitä, tiesikö se rikkovansa EUT-sopimuksen kilpailusääntöjä (ks. vastaavasti tuomio 18.6.2013, Schenker & Co. ym., C-681/11, EU:C:2013:404, 37 kohta).
- 180 Tästä seuraa – kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 404 kohdassa ja kuten unionin tuomioistuin totesi tänään asiassa C-588/16 P, Generics (UK) v. komissio, antamassaan tuomiossa (137 kohta) – että siitä, että tällainen yritys luonnehti rikkomisen toteamisen perusteena olevaa menettelyä oikeudellisesti virheellisellä tavalla, ei voi olla

seurauksena sakon määräämättä jättäminen, jos yritys saattoi objektiivisesti ymmärtää, että tämä menettely rajoitti kilpailua, tarvittaessa käyttämällä asiantuntevia neuvonantajia (ks. vastaavasti tuomio 18.6.2013, Schenker & Co. ym., C-681/11, EU:C:2013:404, 38 kohta).

- 181 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 315–317 kohdassa, joihin saman tuomion 406 kohdassa viitataan, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, kuten tämän tuomion 109 kohdassa muistutetaan, sopimus ei jää kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle pelkästään sen vuoksi, että se koskee patenttia tai että sillä pyritään sopimaan patenttialan oikeusriita.
- 182 Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi valituksenalaisen tuomion 318 kohdassa, johon saman tuomion 406 kohdassa myös viitataan, että sekä Lundbeckin että Alpharma-konsernin näkökulmasta riidanalainen sopimus oli ainakin omiaan aiheuttamaan ongelmia kilpailuoikeuden kannalta, sillä Lundbeck oli katsonut, että ”sopimusten tekemistä rinnakkaislääkkeiden valmistajien kanssa pidettiin ’vaikeana’ kilpailuoikeuden näkökulmasta”, ja Alpharma-konserni pyysi riidanalaisen sopimuksen luonnoksesta kilpailuoikeuteen erikoistuneen neuvonantajan lausuntoa.
- 183 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 407 kohdassa perustellusti, ettei Alpharma-konserni ollut tietämätön siitä, että riidanalaisen sopimuksen tekeminen saattoi olla kilpailulainsäädännön kannalta ongelmallista. Näin ollen valittajat eivät voi arvostella unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se olisi loukannut oikeusvarmuuden periaatetta salliessaan sen, että komissio määrää niille sakon riidanalaisen sopimuksen tekemisestä.
- 184 Tätä päätelmää ei voida horjuttaa KFST:n lehdistötiedotteella samoilla perusteilla, jotka on esitetty tämän tuomion 123 ja 124 kohdassa.
- 185 On nimittäin niin, että jos kyseinen tiedote ei estä riidanalaisen sopimuksen luonnehtimista tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, se ei sitä suuremmalla syyllä voi estää siitä määrättävää seuraamusta, vaikka kyseessä on sakko, jonka määrää valittajat pitivät erittäin suurena.
- 186 Tätä seuraamusta ei voida estää myöskään sillä valittajien esittämällä seikalla, että riidanalaisen sopimuksen kaltaisiin sopimuksiin liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vahvistaisi riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtanutta menettelyä edeltäneen toimialakohtaisen tutkinnan kesto sekä kyseisen päätöksen pituus.
- 187 Sen lisäksi, että valittajat eivät ole valituksenalaisen tuomion mukaan vedonneet näihin seikkoihin sen kolmannen kumoamisperusteensa yhteydessä, joka koskee SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista sen vuoksi, että riidanalainen sopimus luokiteltiin tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, eikä sen seitsemännen kumoamisperusteensa yhteydessä, joka koskee niille määrätyn sakon määrän laskemiseen vaikuttavia virheitä, on riittävää todeta, kuten tämän tuomion 153 ja 154 kohdasta ilmenee, että tällainen tutkinta aloitetaan, jotta voidaan vahvistaa tai hylätä oletukset kilpailunrajoituksista sillä alalla, jota kyseinen tutkinta koskee, eikä millään perusteella voida vahvistaa näkemystä, jonka mukaan tutkinnan keston perusteella voitaisiin poistaa komission epäilyjä tietyistä sopimuksista, jotka ovat tämän saman tutkinnan kohteena.

- 188 Päätöksen pituudella ei myöskään ole tältä osin merkitystä, koska tämän tuomion 120 kohdassa on jo muistutettu, että sopimuksen luonnehtiminen tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi voi edellyttää sen, sen tavoitteiden sekä sen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden yksityiskohtaista analyysiä. Erityisesti riidanalaisesta päätöksestä on todettava, että se koski viittä erillistä yritystä sekä kuutta erillistä sopimusta, jotka edellyttivät erityistä arviointia, ja se on osoitettu 12 yhtiölle.
- 189 Tämän seurauksena seitsemäs valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Kahdeksas valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 190 Hylätessään valittajien kumoamiskanteensa tueksi esittämän seitsemännen kanneperusteen, joka koski virheitä, jotka vaikuttivat valittajille määrätyn sakon määrän laskentaan, unionin yleinen tuomioistuin muun muassa totesi aluksi valituksenalaisen tuomion 398 kohdassa, että komissio oli perustellusti katsonut, että kyseessä oleva rikkominen oli vakava. Seuraavaksi unionin yleinen tuomioistuin totesi sakon perusmäärän vahvistamisesta valituksenalaisen tuomion 414–433 kohdassa, että komissio oli soveltanut sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohtaa poiketakseen näissä suuntaviivoissa vahvistetusta sakkojen yleisestä laskentatavasta ja että se oli valinnut perusmääräksi niiden maksujen arvon, jotka Alpharma-konserni sai Lundbeckiltä, mistä valittajat eivät arvostelleet komissiota.

Asianosaisten lausumat

- 191 Valittajat arvostelevat kahdeksannessa valitusperusteessaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se hylkäsi niiden väitteet, joiden mukaan komissio ei ottanut huomioon rikkomisen vakavuutta niille määrätyn sakon suuruutta määrittäessään. Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi valittajien mukaan asetuksen N:o 1/2003 21 artiklan 3 kohdan vastaisesti sen, että komissio vahvistaa – kuten riidanalaisen päätöksen 1361 kohdasta ilmenee – rinnakkaislääkkeiden valmistajille määrättyjen sakkojen määrän tekemättä eroa rikkomisten välillä niiden luonteen, niiden maantieteellisen ulottuvuuden tai niiden markkinaosuuksien perusteella, ja näin on erityisesti, kun nyt käsiteltävässä asiassa rikkominen luokiteltiin väitetiedoksiannossa ”erittäin vakavaksi” ja sitten riidanalaisessa päätöksessä pelkästään ”vakavaksi”.
- 192 Komissio katsoo, että kahdeksas valitusperuste on hylättävä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 193 On korostettava, kuten valituksenalaisen tuomion 419 ja 421 kohdasta ilmenee, ettei Alpharma-konsernille määrätyn sakon määrää laskettu sakkojen laskennasta annetuissa vuoden 2006 suuntaviivoissa määrätyn yleisen menetelmän mukaisesti vaan käyttämällä menetelmää, jossa siitä poikettiin suuntaviivojen 37 kohdassa sallitulla tavalla, mitä valittajat eivät ole kiistäneet. Nämä suuntaviivat ja erityisesti niiden 19–22 kohta, joissa komissio veloitetaan määrittämään sakon perusmäärä kyseessä olevan rikkomisen tietyn vakavuusasteen perusteella, eivät nimittäin sido komissiota.

- 194 Näin ollen kahdeksas valitusperuste on ymmärrettävä siten, että sillä ei pyritä kyseenalaistamaan komission käyttämää ja unionin yleisen tuomioistuimen vahvistamaa menetelmää vaan riidanalaisessa päätöksessä rikkomisen, jonka vakavuuden unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 398 kohdassa, perusteella määrätyn sakon määrä.
- 195 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun unionin yleinen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa nojalla unionin oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden, unionin tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä unionin yleisen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee oikeuskysymyksiä valituksen yhteydessä (tuomio 26.9.2018, Philips ja Philips France v. komissio, C-98/17 P, ei julkaistu, EU:C:2018:774, 107 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 196 Ainoastaan, jos unionin tuomioistuin arvioi, että seuraamuksen taso on paitsi epäasianmukainen myös liiallinen, minkä vuoksi se on suhteeton, on aihetta todeta, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen sen vuoksi, että sakon määrä on epäasianmukainen (tuomio 26.9.2018, Philips ja Philips France v. komissio, C-98/17 P, ei julkaistu, EU:C:2018:774, 107 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 197 Valitusperuste, jolla riitautetaan unionin yleisen tuomioistuimen arvioima sakon määrä mutta ei esitetä perusteita sille, minkä vuoksi se olisi liiallinen ja tämän vuoksi suhteeton, on siis jätettävä tutkimatta (tuomio 25.7.2018, Orange Polska v. komissio, C-123/16 P, EU:C:2018:590, 115 kohta).
- 198 Nyt käsiteltävässä asiassa valittajat eivät kuitenkaan ole tuoneet esiin eivätkä varsinkaan näyttäneet toteen, että niille riidanalaisessa päätöksessä määrätty ja unionin yleisen tuomioistuimen vahvistama sakko olisi liiallinen ja tämän vuoksi suhteeton.
- 199 Näin ollen kahdeksas valitusperuste on jätettävä tutkimatta.

Yhdeksäs valitusperuste

Valituksenalaisen tuomion merkitykselliset kohdat

- 200 Hylätessään valittajien kumoamiskanteensa tueksi esittämän kahdeksannen kanneperusteen, joka koski ilmeistä arviointivirhettä, joka liittyy sen sakon enimmäismäärään, josta A.L. Industrier, joka oli riidanalaisen sopimuksen tekohetkellä Alpharma-konsernin emoyhtiö, oli yhteisvastuussa, kun komissio otti tältä osin huomioon vuoden 2011 liikevaihdon eikä vuoden 2012 suurempaa liikevaihtoa, jonka seurauksena A.L. Industrierin vastuulle olisi tullut suurempi osuus sakosta, joka määrättiin yhteisvastuullisesti maksettavaksi A.L. Industrierille, Alpharma LLC:lle ja Xellia Pharmaceuticalsille, unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 449–456 kohdassa yhtäältä, ettei komissio ottanut huomioon viimeisintä riidanalaisen päätöksen tekemispäivää edeltänyttä täyttä tilikautta eli vuotta 2012 vaan sitä edeltäneen tilikauden eli vuoden 2011 sillä perusteella, että viimeksi mainittu muodosti viimeisimmän normaalin taloudellisen toiminnan täyden tilikauden, ja toisaalta katsoi, että komissio saattoi perustellusti toimia näin, koska vuoden 2012 tilikausi oli tilikausi, jona A.L. Industrierin varat realisoitiin, jolloin saatiin tuloja, jotka eivät liity normaaliin taloudelliseen toimintaan.

201 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 458 ja 459 kohdassa seuraavaa:

”458 – – on huomautettava, että oikeuskäytännön mukaan sen tavoitteena, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa on vahvistettu yläraja, joka on 10 prosenttia kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen liikevaihdosta, on etenkin välttää se, että kyseistä ylärajaa suuremman sakon määräämisellä ylitetään yrityksen maksukyky ajankohtana, jolloin sen katsotaan olevan vastuussa rikkomisesta ja komissio määrää sille rahamääräisen seuraamuksen (tuomio 4.9.2014, YKK ym. v. komissio, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, 63 kohta; ks. myös vastaavasti tuomio 15.6.2005, Tokai Carbon ym. v. komissio, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, ei julkaistu, EU:T:2005:220, 389 kohta ja tuomio 16.11.2011, Kendrion v. komissio, T-54/06, EU:T:2011:667, 91 kohta).

459 Näin ollen komissio, joka sulki pois sen mahdollisuuden, että A.L. Industrieriin sovellettava enimmäismäärä voitaisiin vahvistaa ottamalla huomioon vuosi 2012 eli riidanalaisen päätöksen tekemistä välittömästi edeltänyt vuosi, ei voinut ottaa huomioon vuotta 2005, vaan sen oli käytettävä sen vuotta 2012 edeltäneen viimeisimmän vuoden liikevaihtoa, jonka aikana A.L. Industrierin liiketoiminta oli ollut sen toimialasta riippumatta normaalia.”

Asianosaisten lausumat

202 Yhdeksännessä valitusperusteessaan, joka kohdistuu valituksenalaisen tuomion 458 ja 459 kohtaan, valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se sovelsi virheellisesti asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa sekä 7.6.2007 annettua tuomiota Britannia Alloys & Chemicals v. komissio (C-76/06 P, EU:C:2007:326, 20 kohta) ja 15.5.2014 annettua tuomiota 1. garantovaná v. komissio (C-90/13 P, ei julkaistu, EU:C:2014:326, 15–17 kohta), kun se sovelsi virheellistä arviointiperustetta määrittäessään merkityksellistä tilikautta sellaisen sakon enimmäismäärän määrittämiseksi, joka voitiin määrätä A.L. Industrierille.

203 Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa liian suppeasti, kun se otti huomioon ainoastaan tavoitteen välttää se, että sakot ylittävät yritysten maksukyvyyn, vertailematta sitä toiseen tavoitteeseen varmistaa määrättyjen sakkojen riittävän varoittava vaikutus. Kun se otti huomioon kyseisen yhtiön liikevaihdon vuodelta 2011, se määräsi A.L. Industrierille epäasianmukaisen sakon, kun otetaan huomioon sen maksukyky ja sen todellinen taloudellinen tilanne rikkomisajanjaksolla. Valittajat täsmentävät vastauskirjelmässään, että unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 459 kohdassa vuoden 2005 viitevuotena pelkästään sillä perusteella, ettei se ollut viimeisin A.L. Industrierin normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi ennen vuotta 2012.

204 Komissio puolestaan katsoo, että yhdeksäs valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska toteamus, jonka mukaan viimeisin täysi tilikausi, joka kuvastaa A.L. Industrierin normaalia taloudellista toimintaa, on vuotta 2011 vastaava tilikausi, on tosiseikkoja koskeva kysymys, ja tämä valitusperuste on joka tapauksessa perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

205 Aluksi on todettava, etteivät valittajat arvostele käsiteltävässä valitusperusteessa unionin yleisen tuomioistuimen arviointia vuoden 2011 tai vuoden 2005 tilikausien normaaliudesta eli arviointia, joka koskee tosiseikkoja ja jota ei voida riitauttaa valituksen yhteydessä, kun valittajat eivät ole

tuoneet esiin eivätkä varsinkaan osoittaneet, että tosiseikat tai todisteet olisi otettu huomioon vääristyneellä tavalla, vaan ne arvostelevat arviointiperustetta, jota unionin yleinen tuomioistuin käytti jättäessään huomioon ottamatta vuoden 2012 tilikauden.

- 206 Toisin kuin komissio väittää, tämän vuoksi nyt käsiteltävä valitusperuste on otettava tutkittavaksi.
- 207 Se on otettava tutkittavaksi myös, koska siitä, että unionin yleisen tuomioistuimen todettaisiin mahdollisesti tehneen oikeudellisen virheen sen tilikauden valintakriteerin osalta, jonka perusteella määritettiin sen sakon osuuden enimmäismäärä, josta A.L. Industrierin määrättiin olevan yhteisvastuussa, ei seuraisi, että kyseiselle yhtiölle, jonka suhteen riidanalainen päätös on tullut lopulliseksi, määrättäisiin aiempaa suurempi osuus, josta se on yhteisvastuussa, mitä valittajat eivät sitä paitsi vaadi, ja siitä aiheutuisi seurauksia ainoastaan valittajille.
- 208 Aineellisen kysymyksen osalta on muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään komission yrityksille SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan rikkomisesta määräämän sakon enimmäismäärän laskentatavasta, jolla pyritään estämään se, että kyseiset sakot olisivat suhteettomia kyseessä olevien yritysten kokoon nähden (ks. vastaavasti tuomio 7.6.2007, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, C-76/06 P, EU:C:2007:326, 24 kohta) ja tämän vuoksi ylittäisivät 10 prosentin osuuden sen tilikauden liikevaihdosta, joka edeltää sitä tilikautta, jonka aikana komissio teki päätöksen, jolla niille määrättiin seuraamuksia.
- 209 Viimeksi mainitun osalta unionin tuomioistuin on jo täsmentänyt, että käsitteen ”edellinen tilikausi” määrittämiseksi komission on kussakin yksittäistapauksessa ja asiayhteyden sekä asetuksella N:o 1/2003 käyttöön otetun seuraamusjärjestelmän tavoitteet huomioon ottaen arvioitava kyseessä olevalle yritykselle tavoiteltua vaikutusta erityisesti sen liikevaihdon perusteella, joka kuvastaa yrityksen tosiasiallista taloudellista tilannetta aikana, jona rikkomiseen on syyllistytty (tuomio 7.6.2007, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, C-76/06 P, EU:C:2007:326, 25 kohta).
- 210 Näin ollen se voi vapaasti olla käyttämättä viimeistä tilikautta, joka edeltää sitä tilikautta, jonka aikana komissio teki päätöksen, jos se ei vastaa normaalin taloudellisen toiminnan täyttää tilikautta 12 kuukauden ajalta (tuomio 7.6.2007, Britannia Alloys & amp ja Chemicals v. komissio, C-76/06 P, EU:C:2007:326, 26 kohta).
- 211 Kun otetaan huomioon asetuksella N:o 1/2003 käyttöön otetun seuraamusjärjestelmän sanamuoto, asiayhteys ja tavoitteet, komission on kuitenkin otettava huomioon ensimmäinen edeltävä normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi.
- 212 Nyt käsiteltävässä asiassa valituksenalaisen tuomion 451 ja 459 kohdasta ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi yhtäältä, että riidanalaisista päätöistä edeltänyt viimeisin tilikausi eli vuotta 2012 vastaava tilikausi ei ollut normaalin taloudellisen toiminnan tilikausi, koska se oli tilikausi, jonka aikana omaisuutta realisoitiin, ja toisaalta, että vuotta 2011 vastaava tilikausi oli normaalin taloudellisen toiminnan tilikausi.
- 213 Kun otetaan huomioon nämä toteamukset, jotka kuuluvat unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikkojen arviointia koskevaan yksinomaiseen toimivaltaan ja joiden osalta valittajat eivät ole vedonneet niiden vääristyneellä tavalla huomioon ottamiseen, unionin yleinen tuomioistuin on voinut perustellusti ja ilman, että olisi ollut tarpeen arvioida aikaisemman tilikauden – tässä tapauksessa vuotta 2005 vastaavan tilikauden – liikevaihdon huomioon ottamisen

tarkoituksenmukaisuutta, ottaa huomioon vuotta 2011 vastaavan tilikauden liikevaihdon laskiessaan A.L. Industrierille määrätyn sakon enimmäismäärää asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti.

- 214 Edellä esitetyn perusteella yhdeksäs valitusperuste on hylättävä perusteettomana, ja näin ollen valitus kokonaisuudessaan on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 215 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valitusmenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 216 Koska komissio on vaatinut, että valittajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja nämä ovat hävinneet asian, valittajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.
- 217 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 140 artiklan, jota myös sovelletaan valituksen käsittelyyn saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla, 1 kohdan mukaan asiassa väliintulijoina olleet jäsenvaltiot ja toimielimet vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 218 Näin ollen Yhdistynyt kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Xellia Pharmaceuticals ApS ja Alpharma LLC vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

3) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset